مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٦

دور التعلم باللعب في تنمية المهارات اللغوية لدى أطفال الروضة من وجهة نظر المعلمين (دراسة ميدانية مقارنة في رياض أطفال مدينة كوية)

شيداء حسين عباس
Shayda.h@gmail.com
علم النفس التربوي، كلية التربية للعلوم الإنسانية، جامعة كركوك، العراق.

الكلمات المفتاحية: اللعب، التعلم باللعب، المهارات اللغوية، رياض الأطفال، المهارات

كيفية اقتباس البحث

عباس , شيداء حسين , دور التعلم باللعب في تنمية المهارات اللغوية لدى أطفال الروضة من وجهة نظر المعلمين (دراسة ميدانية مقارنة في رياض أطفال مدينة كوية) ,مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، حزيران ٢٠٢٦, المجلد:١٦ ,العدد:٦ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

مسجلة في Registered
ROAD

مفهرسة في Indexed
IASJ

The Role of Learning Through Play in Developing Language Skills in Kindergarten Children from the Perspective of Teachers
A Comparative Field Study in the Kindergartens of Koya City

Shayda Hussein Abbas
Educational Psychology, College of Education for Humanities, University of Kirkuk, Iraq
Shayda.h@gmail.com

Keywords : Play, Learning through, Language Skill, Kindergarten, Skill

How To Cite This Article
Abbas ,Shayda Hussein , A Comparative Field Study in the Kindergartens of Koya City The Role of Learning Through Play in Developing Language Skills in Kindergarten Children from the Perspective of Teachers ,Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, june 2026,Volume:16,Issue 6.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ABSTRACT
From the beginning until now, the early stages of human life are an important basis for human development, especially linguistic development, and early age is the basis for personality formation and learning and...etc. Play has become a reliable way to teach children in educational institutions, especially in kindergartens. Nowadays, play is so important for teaching that play is not seen as a leisure or entertainment, but as a way to build children's personalities and skills. There is no doubt that language skills are well developed by children using toys by expressing their opinions about the toys and being forced to interact with their peers, or asking questions about how to use toys, etc The objective of this study is to determine the role of learning through play in the development of language skills in kindergarten children in Koya city, as well as to determine the role of learning through play on each of the

language skills (listening, speaking, reading). The researcher used the descriptive method. The study population consisted of all kindergarten teachers in the center of Koya city for the academic year (2024-2025), numbering (13) kindergartens and (173) teachers, who were selected by simple random sampling. The instrument used was a measure for diagnosing language skills. Due to the scarcity of studies in the Kurdish language, the researcher prepared the measure and, for this purpose, relied on educational literature and previous studies. The most important statistical tools used were (Alpha Cronbach, Correlation Coefficient, One-sample T-test). The results showed that:

- Learning through play has a high-level role in the language skills of kindergarten children in the center of Koya city.
- Speaking skill develops more significantly compared to listening and reading skills when using learning through play among kindergarten children in the center of Koya city.

Finally, the researcher presented several recommendations and suggestions in light of the findings.

ملخص

منذ البداية وحتى الآن، تُشكّل المراحل المبكرة من حياة الإنسان أساسًا هامًا لنموه، لا سيما نموه اللغوي، فالمرحلة المبكرة هي أساس تكوين الشخصية والتعلم، وغير ذلك. وقد أصبح اللعب وسيلة فعّالة لتعليم الأطفال في المؤسسات التعليمية، وخاصة رياض الأطفال. في الوقت الحاضر، بات اللعب عنصرًا أساسيًا في التعليم، حتى أنه لم يعد يُنظر إليه على أنه مجرد ترفيه أو تسلية، بل كوسيلة لبناء شخصيات الأطفال ومهاراتهم. ولا شك أن المهارات اللغوية تتطور بشكل ملحوظ عندما يستخدم الأطفال الألعاب، فيُعبّرون عن آرائهم حولها، ويتفاعلون مع أقرانهم، ويطرحون أسئلة حول كيفية استخدامها، وغير ذلك.هدفت هذا البحث، تعريف دور تعلم باللعب على تنمية اللغوية لدى الاطفال رياض في مدينة كويه و تعرف أيضًا على دور تعلم باللعب في كل من مهارات اللغة (الاستماع، التحدث، القراءة)، استخدمت باحثة المنهج الوصفي، كونت مجتمع بحث من كل معلمات رياض الاطفال في مركز مدينة كوية لعام دراسي (٢٠٢٤-٢٠٢٥)، عددهم (١٣) رياض و (١٧٣) معلمات. تم اختيارها بطريقة العشوائية، الأداة المستخدمة هي مقياس لتحديد المهارات اللغوية. ونظرًا لقلة الأبحاث باللغة الكردية، باشر الباحث بإعداد مقياس، واعتمد في ذلك على الأدبيات التربوية والبحوث السابقة. ومن أهم الأدوات الإحصائية المستخدمة (Alpha cronbagh, Corelait person, One sample T. test)وأظهرت النتائج:

- ظهرت أن تعلم باللعب لها دور بمستوى عال من المهارات اللغوية لدى الاطفال رياض في مركز مدينة كوية.
- -ظهرت أن مهارات التحدث تطور أكثر من مهارات الاستماع والقراءة باستخدام التدريس باللعب لدى أطفال الروضة في مركز مدينة كويا.

وأخيرًا، قدمت الباحثة بعض التوصيات في ضوء النتائج.

رۆڵی فێرکردن بە یاری لە گەشەسەندنی کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە. توێژینەوەیەکی مەیدانی بەراوردکارییە لە باخچەی منداڵانی شاری کۆیە

توێژەر: شیدا حسین عباس

Shayda.h@gmail.com

پسپۆڕی: دەرونزانی پەروەردەیی، کۆلێژی پەروەردە بۆ زانستە مرۆییەکان، زانکۆی کەرکوک، عیراق

پوختە

ئامانجی ئەم توێژینەوەیە، بریتییە لە زانینی ڕۆڵی فێرکردن بەیاری لەسەر گەشەی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە شاری کۆیە، هەروەها زانینی ڕۆڵی فێرکردن بەیاری لەسەر هەریەک لە کارامەییەکانی زمان (گوێگرتن، قسەکردن، خوێندنەوە) توێژەر میتۆدی وەسفی بەکارهێنا، کۆمەڵگەی توێژینەوەکە پێکهاتووە لە سەرجەم مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە ناوەندی شاری کۆیە بۆ ساڵی خوێندنی(2024-2025)، کە ژمارەیان(13) باخچەو (173) مامۆستا بوو، کە بەشێوەی هەڕەمەکی سادە هەڵبژێردراوە. ئامرازی بەکار هاتوو بریتییە لە پێوانەی دەستنیشانکردنی کارامەیی زمانەوانی، لەبەر کەمی توێژینەوە بە زمانی کوردی، توێژەر دەستی کرد بە ئامادەکردنی پێوانەیەکە و بۆ ئەم مەبەستەش توێژەر پشتی بەست بە ئەدەبی پەروەردەیی و توێژینەوەکانی پێشوو، لە گرنگترین ئەو کەرەستە ئامارییانەی بەکارهاتووە بریتییە لە (Alpha cronbagh, Corelait person, One sample T. test)ئەنجامەکان دەریانخست کە:

- دەرکەوت کە فێرکردن بە یاری ڕۆڵی هەیە لەسەر کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ناوەندی شاری کۆیە بە ئاستێکی بەرز.
- دەرکەوت کە کارامەیی قسەکردن زیاتر گەشەدەسەنێت بەراورد بە کارامەیی گوێگرتن و خوێندنەوە بە بەکارهێنانی فێرکردن بەیاری لای منداڵانی باخچي لە ناوەندی شاری کۆیە.

لە کۆتاییدا توێژەر لە ژێر ڕۆشنایی ئەنجامەکان چەند ڕاسپاردە و پیشنیازێکی پێشکەشکرد.

کلیلەکانی توێژینەوە: یاری، فێرکردن بە یاری، کارامەیی زمان، منداڵی باخچە ، کارامەیی

١. پێشەکی

هەر لە سەرەتاوە تاکو ئێستاش قۆناغەکانی سەرەتای تەمەن لە ژیانی مرۆڤ بنەمایەکی گرنگن بۆ گەشەی مرۆڤ و بەتایبەتی گەشەی زمانەوانی، هەروەها سەرەتای تەمەن بنەمای دروستبوونی کەسایەتی و فێربوونە، منداڵ بەهۆی ئەو ژینگەیەی تێیدا دەژیت دەتوانێت کارامەییەکانی دروستبکات، بۆیە گرنگە ئەو ژینگەیەی منداڵی تێدا دەژیت یان تایبەتن بە پەروەردەکردنی منداڵ بەو شێوەیە ڕێکبخرێن سود بە منداڵ بگەیەنێت لە ڕووی گەشەی هزری، جەستەیی، کۆمەڵایەتی و زمانەوانی و...هتد. یاریکردن بووە بە ڕێگایەکی باوەڕپێکراو بۆ فێرکردنی منداڵ لە دامەزراوە پەروەردەییەکان بە تایبەتی لە باخچەی منداڵان، لە ئێستادا ئەوەندە گرێگی بە یاریکردن دەدرێت بۆ فێرکردن، وایلێهاتووە یاریکردن بە شێوەیەک سەیرناکرێت کە بۆ کاتی بەتاڵ بێت یان بۆ خافڵاندنی منداڵان بێت بەڵکو بەشێوەیەکی جیاوازتر سەیردەکرێت کە دەبێتە هۆی بنیادنانیکەسایەتی و کارامەییە جیاوازەکانی منداڵ. گومانی تێدا نییە کارامەیی زمانەوانی بەباشی پەرەدەسەنێت بە بەکارهێنانی یاری لای منداڵان بەهۆی دەربڕینی بۆچوونیان لەسەر یارییەکەو بە ناچاری مامەڵەکردن لەگەڵ هاوتەمەنەکانی کەلەگەڵی بەشدارن لە یاریکردنەکە، یان پرسیارکردن لەسەر چۆنییەتی بەکارهێنانی

یاری...هتد، ئەمانە هەمووی هۆکارن بۆ ئەوەی هانی منداڵ بدات بۆ ئەوەی قسەبکات و دەنگی دەربڕێت و شەرمی بشکێت لە قسەکردن، خۆشەویستی بۆ یاریکردنەکە هانی دەدات بەشداری بکات و قسەبکات ئەمەش خۆی تۆماتیکی لە ئەنجامی دووبارەبوونەوەی زۆری ئەو پرۆسەیە دەبێتە هۆی گەشەی زمانەوانی. باخچەی منداڵان ژینگەی دووەمی منداڵە و کاتێکی زۆری ڕۆژەکەی تێدا بەسەردەبات، منداڵ لە باخچەی منداڵان بە کۆمەڵێک شتی جیاواز ئاشنا دەبێت لە پەروەردەو فێرکردن و مامەڵەکردن، بۆیە شارەزایان بیریان لە سەرنجڕاکێشترین ڕێگا کردەوە بۆ ئەوەی بە کاتێکی کەم و بە شێوەیەکی چێژبەخش منداڵ فێرببێت ئەویش فێرکردن بە یارییە، کە بریتییە لە گرینگترین ڕێگاکانی فێرکردنی پەروەردەیی بە کەمترین کات و بەشێووەیەکی چێژبەخش کە لەڕێگەیەوە ئامادەدەبێت بۆ فێربوونی کارامەیی زمان بە شێووەیەکی پێگەیشتوانە کە لە سێ ڕیهەندی بنچینەیی خۆی دەبینێتەوە ئەوانیش گوێگرتن، قسەکردن و ئامادەباشی بۆ خوێندنەوە. بە هۆی ئەوەی منداڵ لەە تەمەنە ئارەزووی یاری کردن دەکەن و چێژی لێوەردەگرن، گرینگە مامۆستایانی باخچەی منداڵان ئەوهەلە بقۆزنەوەو لەکاتی فێرکردنی پیتەکان یان پەروەردەکردنیان یاریکردن بەکاربهێنن، بەم کارەیان دەتوانن شادی بخەنە دڵی منداڵان و لەهەمان کاتیشدا ئامانجەکەی خۆی دەپێکێت لە فێرکردنی هەر بابەتێک کە ئامانجی وانەکە بووە.

٢. کێشەی توێژینەوە

کێشەی زمانەوانی کێشەیەکی گەورەیە لەم سەردەمی ئێستادا لەناو منداڵان بڵاوە، کە بە ڕێژەی ٥٪ - ١٠٪ دەخەملێنرێت لە نێو ئەو منداڵانەی نەچۆتنە قوتابخانە، ئەم کێشەیە بەو مانایە دێت منداڵ توانای نییە لە جیاکردنەوە و تێگەیشتنی زمان بەبەراورد بە هاوتەمەنەکانی() ناوباخچەکانی منداڵان ئەو شوێنەیە کە تایبەت کراوە بە پەروەردەکردنی منداڵ، وا دادەنرێت ئەم قۆناغەی تەمەن قۆناغی بنیادنانی کەسایەتی و ئامادەباشی بێت بۆ فێربوون، لەگەڵ ئەوەشدا لەم قۆناغە وردە وردە کارامەییەکانی دیکەی گەشە دەسەنێت وەکو کارامەیی پەیوەندی گرتن و کارامەیی زمان و ...هتد. لە باخچەی منداڵان یاریکردن بەکاردەهێنن بۆ فێرکردن لەبەرئەوەی منداڵ لەو تەمەنە ئامادەیە بۆ وەرگرتنی ئەوەی کە ژینگە پێشکەشی دەکات، بۆیە فێرکردن بە یاری بووە بە چالاکییەکی ئاڕاستەکراو لە باخچەکان ئەمەش یارمەتیدەری منداڵ دەبێت بۆگەشەکردنی توانا هزری و دەروونی و زمانەوانیان. منداڵ بەهۆی ئەوەی لە خێزانەکەی دوردەکەوێتەوە و یەکەمجارە دێتە ژینگەیەک کە کەسانێکی جیاواز و نامۆ لەدەورین دوور لە خێزانەکەی ئاستنەگی زۆری بۆ دروست دەبێت لە باخچەی منداڵان، کەم منداڵ هەیە بتوانێت خۆی بسازێنێت و کێشەی نەبێت لەسەرەتای دەستپێکی باخچە، منداڵان دورەپەرێز دەبن و توانای قسەکردنی لاواز دەبێت و ناتوانێت گوزارشت لەهەست و پێداویستییەکانی بکات، بەڵام دەکرێت بە هۆی ئەنجامدانی یاری سەرنجڕاکێش و بەشداری پێکردنی منداڵان بتوانرێت و کارامەیی کۆمەڵایەتی و زمانەوانی منداڵ زوو چارەسەر بکرێت. لەم سەردەمەی ئێستاماندا کێشەی گەورەی منداڵان قسەنەکردنە، بەهۆی زۆر بەکارهێنانی تەکنەلۆژیا، سەرقاڵی دایکوباوک لەم ڕۆژگارەی ئێستادا، یان بەهۆی کێشەی تەندروستی دیکە، ڕۆڵی مامۆستای باخچەکان زۆر گەورەیە لە پێشخستنی کارامەیی زمان، چونکە ئاسان نییە منداڵێک کارامەییەکی لاوازی هەبێت کاری لەگەڵ بکەی و ڕایبهێنی لەسەر بەرزکردنەوەی ئەو کارامەییە. هەموو ئەوانەی باسکران، بوونە پاڵنەرێک بۆ ئەوەی توێژەر توێژینەوە لەسەر ئەم

بابەتە بکات و بگاتە وەڵامی ئەم پرسیارە: ئایا فێرکردن بە یاری ڕۆڵی هەیە لە گەشەسەندنی کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە؟

٣. گرینگی توێژینەوە:

منداڵانی باخچە ئەو منداڵانەن کە تەمەنیان لە نێوان ٤-٥ ساڵاندایە، گرنگترین تەمەنە بۆ بونیادی کەسایەتی مرۆڤ بە پێی بۆچوونی زانای گەورەی دەرونزانان (سیگموند فروید) هەروەها لەوتەمەنە کاتی گەشەکردنی کارامەییەکانی ژیانیانە وەکو کارامەیی کۆمەڵایەتی، زمانەوانای هزری ...هتد (ایشین، ٢٠١٨،ل:١). لە سەردەمی فێرکردنی نوێدا، فێرکردن بە یاری بووە بە ستراتیژیەکی کارگەر بۆ هاندانی منداڵ و گەشەکردنی کارامەییەکانی بە ڕێگایەکی جیاواز و دوور لە ڕێگای کلاسیکی. ئەم ڕێگایە زۆر کاریگەرە لە باخچەی منداڵان، چونکە پەروەردە لەگەڵ کات بەسەربردن تێکەڵ دەکات، هانی منداڵ دەدات بۆ ئەوی بگەڕێت بە دوای دۆزینەوەی شتەکان و فێربوونێکی چالاکانە، فێربوون لە ڕێگەی یاریکردنەوە تەنها کات بەسەربردن نییە، ئامرازێکی بنەڕەتییە بۆ پەرەپێدانی کارامەیی و هاندان و خۆشەویستی بۆ پرۆسەی فێربوون.(اکادیمی،٢٠٢٤،ل:١). هەریەک لە زانایان (فروبل) و (مونتیسوری) پێیان وایە کە منداڵ باشتر فێردەبێت لەو چالاکیانەی ئەنجامی دەدەن بەراورد بەوەی بە خەیاڵ بۆی دروست دەبێت. ، بۆ نموونە مۆتیسوری هەموو لایەنەکانی یاریەکانی نەدەخستە بەردەستی منداڵەکان بەڵکو خۆیان لە ئەنجامی یاریکردنەوە لایەنەکانی دیکەیان بۆ دەردەکەوت. هەروەها زانا فرۆبڵ یاری ئازادی پێ باشترە و گرینگی تایبەتی بە یارییە ئازادەکان داوە، هەروەها دڵنیامان دەکاتەوە لە بەهای ئاری ئازاد وەکو ڕێگایەکی تەواوکەر بۆ گەشەی زمانەوانی و بیرکردنەوە و گەشەی کۆمەڵایەتی منداڵ.(لیز وود و آخرون،٢٠٠٩،ل: ١٢). گەشەی زمانەوانی کۆمەڵێک کارامەیە پێویستە لەسەر تاك فێریان ببێت لەکاتی ئارەزووکردنی فێربوونی زمانێک یان لەکاتی فێربوونی زمانی دایک. ئەو کارامەییانەش دروستکردنی وشە، ڕستەو دروستکردنی پەیوەندییەکی دروست لەگەڵ کەسانی دەوروبەر و تێگەیشتن لێیان، دروستبوونی کارامەیی زمان بەدوو ڕێگا دەبێت یەکەمیان بە ڕێگای وەرگرتنی زانیاری لەڕێگەی گوێگرتن و خوێندنەوە، دووەمیان دروست کردن و بەرهەمهێنانی وشە دەبێت لە ڕێگەی نووسین و قسەکردنەوە.(حسین، ٢٠٢٢،ل: ١)

گرینگی توێژینەوەکە لەم چەند خاڵەی خوارەوە کورت دەکەینەوە:

١. گرینگیئەم توێژینەوەیە لە نموونەی توێژینەوەکەیە کە منداڵانی باخچەن، ئەم تەمەنە گرینگە بۆ دروستبوونی کارامەییەکانی ژیان بە تایبەت کارامەیی زمان.

٢. گرینگی ئەم توێژینەوەیە لەوەدایە کەیارمەتی دەری مامۆستایانی باخچەیە بۆ ئەوەی ئەو منداڵانەی کێشەی زمانیان هەیە لە ڕێگەی یارییەوە هاوکاریان بن.

٣. گرنگی ئەم توێژینەوەیە لەوەدایە ڕێگە ڕۆشن دەکاتەوە بۆ مامۆستایان بۆ شارەزابوون و گرینگی فێرکردن بەیاری بۆ ئەو تەمەنە و هەڵبژاردنی یارییەکی فێرکاری گونجاو بۆ ئەوەی بە کاتێکی کەم زۆرترین زانیاری ببەخشێت.

٤. کەمی توێژینەوە لە بواری منداڵانی و باخچە و گرینگیدان بە فێرکردنیان و بنیادنانی کارامەییەکانیان.

٤. ئامانجی توێژینەوە

١. دەستنیشانکردنی ئاستی فێرکردن بە یاری لەسەر گەشەی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لەشاری کۆیە.

٢. زانینی پەیوەندی لە نێوان فێرکردن بە یاری و گەشەی زمانەوانی
ئامانجی لاوەکی:

٥. پرسیارەکانی توێژینەوە

ئایا فێرکردن بە یاری پەیوەندی هەیە بە گەشەی زمانەوانی؟

٥. سنوری توێژینەوە

سنوری مرۆیی: مامۆستایانی باخچە لەشاری کۆیە.
سنوری کاتی: ساڵی خوێندنی ٢٠٢٤-٢٠٢٥
سنوری شوێنی: ناوەندی شاری کۆیە
سنوری بابەتی: ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەگەشەسەندنی کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە شاری کۆیە

٦. پێناسەی زاراوەکانی توێژینەوە

فێرکردن بە یاری

(المصري، ٢٠٠٩) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات:
قۆستنەوەی چالاکی و یاریکردنە بۆ بەدەست هێنانی زانیاری و نزیکبوونەوە لە بنەمای زانستی و فراوان بوونی ئاسۆی زانیاریان.

(روجرز، ٢٠١٥) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات:
چالاکییەکی ئاڕاستەکراوە منداڵ ئەنجامی دەدات بەمەبەستی گەشەسەندنی ڕەفتار، توانای هزری و جەستەیی و سۆزداری و لەهەمان کاتدا بەسەربردنی کاتێکی خۆش.

(العناني،٢٠٢١، ل: ١١٥) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات
زانا فرۆید پێی وایە یاری وەکو خەوبینین وایە، منداڵ دوردەکەوێتەوە لە واقعی ژیانی، بەو شێوەیە ڕەفتار دەکات کەخۆی دەیەوێ و مەبەستییەتیێ گوێدانە ئەوەی کە ڕەخنەی لێبگیرێت، جیهانێکی تایبەت بەخۆی دروست دەکات حەزو ئارەزوەکانی تێدا جێبەجێ دەکات، ئەمەش دەبێتە هۆی داهێنان و فراوانبوونی مێشکی منداڵ.

پێناسەی ڕێکاری بۆ فێرکردن بە یاری
فێرکردن بەیاری تەنها چالاکییەکی چێژ بەخش نییە بەڵکو چالاکییەکی ئاڕاستەکراوە مامۆستایان بەکاری دەهێنن بە مەبەستی بەدیهێنانی ئامانجی وانەکەیان بە کەمترین کات و ماندووبوون، هەروەها زانیارییەکە بۆ ماوەیەکی درێژتر دەمینێتەوە لە یادەوەری منداڵ.

کارامەیی زمانەوانی

(Husain، 2015) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات
زمان لە بنەڕەتدا کارامەییەکە وەکو بابەتەکانی بیرکاری، زانست و کۆمەڵایتی نییە کە مەبەستیان گەیاندنی زانست بێت بەڵکو کارامەییەکە بەشێوەیەکی سروشتی لە مرۆڤدا بوونی هەیە، زمان کارامەییەکی ئاڵۆزە کە چوار کارامەیی لاوەکی لەخۆدەگرێ ئەوانیش (قسەکردن، گوێگرتن، نووسین و خوێندنەوە).

(الجمیلي، ٢٠١٣) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات
کارامەیی زمان بریتییە لە توانای بەکارهێنانی زمان لە چوارچێوەی جۆراوجۆردا، جا بە قسەکردن بێت یان نووسین. ئەم کارامەییانە بریتین لە گوێگرتن، قسەکردن، خوێندنەوە و

نووسین و پێویستیان بە شارەزایی لە ڕێزمان و تێگەیشتن لە چوارچێوەی کۆمەڵایەتی و کولتووری زمانەکە هەیە.

(2014 ،Halina& another) بەم شێوەیە پێناسەی دەکات

بریتییە لە کۆمەڵێک توانا کە تاک بەکاری دەهێنێت لەکاتی پەیوەندی گرتن بەدەورو بەر بۆ بەدەست هێنانی زانیاری و شارەزابوون لە کلتور و دابو نەریتی نەتەوەکان.

پێناسەی ڕێکاری بۆ کارامەیی زمان

کارامەیی زمانەوانی یەکێکە لەو کارامەییانەی کە تاك هەمیشە لە هەوڵی فێربوونیەتی، هەر لەمنداڵییەوە لە ڕێگەی لاسایی کردنەوە دەست دەکات بە فێربوونی، توانای فێربوون و پەرەدان بەو کارامەییە لە تاکێکەوە بۆ تاکێکی تر جیاوازە.

٧. چوارچێوەی تیۆری و توێژینەوەکانی پێشوو

٧,١چوارچێوەی تیۆری:

فێرکردن بە یاری

یاری: چالاکییەکی جەستەیی و هزریە لەلایەن منداڵەوە ئەنجامدەدرێت،بۆ ئاشنابوون و دۆزینەوەی ئەو شتانەی لە دەوروبەری هەیە.یاریکردن ئاسودەیی بە منداڵ دەبەخشێت و ڕەفتارەکانی گەشەدەسەنێت، هەروەها یاریکردن بە بەبەشێک لە گەشکردنی هزری و زیرەکی منداڵ دادەنرێت (العزیز و النواسیه، ٢٠١٣،ل: ١٠). یاریکردن ڕۆڵێکی گرینگ دەبینێت لە ژیانی منداڵ، بەجۆرێک کە ناتوانێت جیاوازی بکات لە نێوان یاری و ژیانی ڕاستیدا، ئەو خەیاڵانەی لە مێشکیدایە لە ڕێگەی یاریکردنەوە ئەیکات بە ڕاستی و جێبەجێی ئەکات، یاریکردن پرۆسەیەکی خود فێرکردنە، منداڵ خۆی خۆی فێردەکات و هەڵەکان ڕاست دەکاتەوە و ئەزموونەکان دووبارەدەکاتەوە، بەبێ ئەوەی هەست بە شکانەوە بکات، هەر کاتێک ئەنجامی یارییەکەی بەدڵ نەبوو لە جوڵە دەوستێت و ڕادەمێنێ، بیردەکاتەوە و جوڵەکانی خۆی کۆنترۆڵ دەکات و دووبارە هەوڵ دەدتەوە بەجۆرێکی دیکە تا ئەنجامێکی باشتر بەدەستبهێنێت (الخفاف، ٢٠١٥؛ل: ٢٥).

فێرکردن بە یاری:

یاریکردن بە چالاکییەکی زگماک دادنەرێت کە منداڵ لەتەمەنی یەک مانگییەوە ئەنجامی دەدات، چەندین جۆرو شێوەی یاریکردن هەیە، یاری بە گروپ و بەتاک هەیە، بە شێوەی ڕێکخراو و هەڕەمەکیش هەیە، یارییەکە لەهەر شێوە و جۆرێک بێت مندال هەست بە ئاسودەیی و دڵخۆشی دەکات لەکاتی یاریکردنەکە هەروەها ئاسانکاری بۆ گەشەی منداڵەکە دەکات لە ڕووی کارلێککردن، کۆمەڵایەتی، زانەکی و جەستەیی (الصرایرة، ٢٠١١،ل:١٨).

کەواتە فێرکردن بەیاری قۆستنەوەی چالاکی و یاریکردنەوە بۆ بەدەستهێنانی زانیاری و نزیکبوونەوە لە بنەما زانستییەکانی تەمەنی منداڵی و فراوانکردنی بنەما زانەکییەکانی منداڵ.(الحربي، ٢٠٢٠،ل: ٤٦)

گرینگی فێرکردن بە یاری:

یاریکردن یەکێکە لە ڕێگا گرنگەکانی فێرکردن بۆ ئەوەی سەرنجی منداڵ ڕابکێشێ و ئارەزووی فێرکردنی زیادببێت، یاریکردن کەشێکی جیاواز و خۆش دروستدەکات بۆ ئەوەی ببێتە پاڵنەر بۆ فێربوونی منداڵ، یاریکردن بە ئامرازی فێرکردن دادەنرێت چونکە یارمەتی منداڵ دەدات لە:

١. بەدەستهێنانی چەندین زانیاری لە جیهانی چواردەوری، بە هۆیەوە سیفاتی کەلوپەل و بوونەوەرەکانی دەوروبەری دەناسێت لە شێوە و قەبارە و ڕەنگ، هەروەها خاڵی هاوبەش و جیاوازی نێوانیشیان دەزانێت.
٢. لە ئەنجامی ئەزموونکردن و ئاشکراکردنی شتەکانی دەوروبەری زیاتر خودی خۆی دەناسێت، دەزانێت ئەزی لە چییەو کێشەکانی هەروەها دەتوانێت چارەسەری کێشەکانی بکات.
٣. یاریکردن چەندین ئامانجمان بۆ بەدیدەهێنێت لە کەسایەتی منداڵ ئەوانیش:
- هەستکردن بە سەربەخۆیی، پشتبەخۆبەستن و توانای بڕیاردانی دەبێت و خودمتمانەیی لا دروستدەبێت.
- کۆتایی هێنان بە شەرمنی و گۆشەگیری
- ناسینی خود و قبوڵکردنی کەسانی تر.
- کەمکردنەوەی ئاستی دڵەڕاوکێی تورەیی(الحارثي، ٢٠١٧،ل:٢٧)

بنەماکانی فێرکردن بە یاری:

بنەمای دەروونی

یاریکردن لەسەر کۆمەڵێک بنەمای دەروونی کاردەکات ئەوانیش:
١/ یاری یەکێکە لە گرینگترین پێداویستییەکانی مرۆڤ لەهەر تەمەنێک بێت، هەموو مرۆڤێک پاڵنەرێکی هەیە بۆ ئەنجامدانی یاری، بەتایبەتی بۆ منداڵ بنەمایەکی ئەساسییە و پێویستە ئەو پێداویستیەیان بۆ تێربکرێت بۆ ئەوەی لە ئەنجامدا تووشێ دڵەڕاوکێی و شڵەژانی دەروونی نەبن.
٢/ یاریکردن پرۆسەیەکی گەشەکردنە و قۆناغ بە قۆناغ دەڕوات، واتە یاریکردن گەشەدەکات بەپێی گەشەی مرۆڤەکان بەپێی ئەو ژینگەیەی تێیدادەژیت، بە هەڕەمەکی دەست پێدەکات و ڕێکخراو نییە، دواتر وردە وردە لە هەڕەمەکییەوە دەگۆڕێت بۆ ڕێکخراو، بە شێوەیەکی هەستەکی دەستپێدەکات دواتر دەبێتە جوڵە، ئاشکراکردن ، هزری و دواتر ئەزمونکردن و بە گروپکردن.(منشي، ٢٠٠٧،ل: ٤٥)

بنەمای پەروەردەیی:

ئەگەر وردببینەوە لە پرۆسەی پەروەردەکردن و سەرنج بدەین یاری کردن چ ڕۆڵێک دەگێڕێت لە پەروەردەکردنی منداڵ و لە دروست کردن و گەشەسەندنی کەسایەتی لەهەموو لایەنەکانی جەستەیی، هزری، هەستی، زمانەوانی، هەڵچوونی و کۆمەڵایەتی ئەوا توێژەران پێشنیازی ئەوەیان دەکرد کە یاریکردن بەشداربێت لە داڕشتنی پرۆگرامی خوێندن.

پسپۆڕانی بواری گەشەی منداڵ پێشنیازدەکەن بەم شێوەیە گرنگی بە یاریکردن بدەن لە ناو پرۆگرامەکانیان:
١/ یاریکردن بەشێک بێت لە پەروەردەکردنی منداڵ و گەشەسەندنی لەهەموو لایەنەکانی.
٢/ بەشێوەیەک سەیری یاریبکرێت کە شێوەیەکە لە شێوەکانی فێرکردن.
٣/ یاریکردن ڕێگایەکە بۆ فێرکردن و فێربوون لە پرۆگرامی منداڵان.(Banf, 2009,p:438)

مەرجەکانی فێرکردن بە یاری:

بۆ ئەوەی بتوانین ئەو ئامانجانەی هەمانە بێتەدەی بە یاریکردن پێویستە:
١. منداڵ ئاگاداری ڕێساو یاساکانی یارییەکە ببێت، بۆ ئەەی بزانێت چی لێ داواکراوە و وەڵامی گونجاو بداتەوە.
٢. منداڵ ئارەزووی یارییەکە بکات.

٣. پەیوەندی نێوان یاری و کردارەکە ڕوون و ئاشکرابێت بۆ ئەوەی بزانرێت کە لەو یارییەوە چی فێردەبێت.
٤. یارییەکە لەگەڵ تەمەنی منداڵەکان گونجاوبێت (العناني، ٢٠١٨؛ل: ٨٤)
٥. یارییەکە بەشێک بێت لە بەرنامەی فێرکردن.
٦. مامۆستا دەبێت دڵنیابێت لەوەی کە ئەو یاریە دەیگەیەنێتە ئامانجی بابەتەکە و لەکاتێکی گونجاو بەکاری بهێنێت (القحطاني، ٢٠٢٠،ل:٩٦)

جۆرەکانی فێرکردن بە یاری لە باخچەی منداڵان:

- یاری جەستەیی

یەکێکە لە بڵاوترین جۆری یاریە، ئاسانتر دەتوانرێت چاودێری گەسەندنی منداڵەکان بکرێت چ بە تاك بێت یان بە کۆمەڵ.

- یاری ڕۆڵوازی:

ئەم یارییە بە ڕۆڵوازی دەستپێدەکات، وا لەمنداڵ دەکات ناخی خۆی دەربڕێت و هەستەکانی باس بکات ئنجا هەستی شادی بێت یان غەمباری و دڵەڕاوکێ بێت، هەروەها ڕێگا بۆ منداڵەکە خۆش دەکات کە بەشێوەی دەنگی بەرز بیربکاتەوە، هەروەها هەماهەنگی لە نێوان جەستەو هزریدا دروست دەبێت، لێرەدا تەنیا مێشک و دەنگی بەکارناهێنێت بەڵکو هەموو جەستەی بەشدار دەبێت لەو یارییە.

- یاری ڕێکخستن و بنیادنەر

یاری ڕێکخستن و بنیادنان کارێکی بونیادنەرانەیە بەبەکارهێنانی ڕەنگەکان و تیانووس و قوڕی صناعی و پەزڵ...هتد، ئەم جۆرە یارییە سودی زۆری هەیە بۆ منداڵ ئەوانیش:
١/ پەرەپێدانی توانا جوڵەیی و ماسولکەکانە، ئەمەش بە وردبوونەوەو دروستکردنی شتی نوێیە لەلایەن منداڵانەوە، ئەم جۆرە یارییە بە داهێنان ناودەبرێت.
٢/ گەشەسەندنی توانای دەربڕین، باسکردنی ئەوەی لە چواردەوری دەگوزەرێت.
٣/ گەشەسەندنی توانای کۆنترۆڵکردن و بڕیاردان، ئەمەش بەهۆی مامەڵەکردن و کارلێککردنی لەگەڵ یارییەکان.
٤. توانای گوزارشت کردنی دەبێت لە هەڵچونەکانی بەشێوەیەک کە پەسەندکراوبێت لەلایەن کۆمەڵگاوە.
(Baek, 2009,p:109)

بیردۆزەکانی یاریکردن:

تیۆری کەمکردنەوەی دڵەڕاوکێ: تیۆری دەروونشیکاریی (سیگمۆند فرۆید)ە، کە یاریکردن وەک پرۆژەیەک بۆ ئارەزووەکان و دووبارە نواندنەوەیەک بۆ ململانێ و ڕووداوە ئازاربەخشەکان بۆ کۆنترۆڵکردنیان ڕوون دەکاتەوە. یاری منداڵان بە ڕێکەوت ڕوونادات، بەڵکو بە هەست و سۆز کۆنترۆڵ دەکرێت، جا منداڵەکە ئاگاداری بێت یان نا. ئەگەر منداڵەکە یاریکردن جیا بکاتەوە لە واقیعەوە، شتەکان لە واقیعەوە بەکاردەهێنێت بۆ دروستکردنی جیهانی خۆی یاریکردن یارمەتی کەمکردنەوەی گرژی و دڵەڕاوکێ دەدات، ئەمەش وایکرد فرۆید وەک شێوازێکی چارەسەری بۆ منداڵانی کێشەدار بەکاریبهێنێت (خالیدە، ٢٠١٩، ل:١٩)

تیۆری ئامادەکاری بۆ ژیانی داهاتوو و پراکتیزەکردنی کارامەییەکان:
کارل غرۆس، دامەزرێنەری تیۆری یاریکردن، لە بنەمایەکی تەواو بایۆلۆژییەوە نزیک دەبێتەوە لە یاریکردن، بەگشتی یاردیکردن بۆ هەر زیندەوەرێک تەنها مەشقێکی ئەندامەکانە بۆ ئەوەی لە داهاتوودا بتوانرێت کۆنترۆڵی بکات و بە ئازادی بەکاربهێنێت یاریکردن پەیوەندییەکی نزیکی بە پەروەردە و لاساییکردنەوە هەیە. تیۆرەکە گرنگی بە یاری مرۆڤ و ئاژەڵان دەدات. کاتێک مرۆڤ لەتەمەنی منداڵی یاری دەکات، ئەوە مانای وایە ڕاهێنان دەکات و خۆی ئامادەدەکات بۆ ژیانی داهاتووی، وەکو ئەوەی کە منداڵێکی کچ یاری بە بوکەڵەکەی دەکات و ماڵەباجێنەدەکات، ئەوە مانای وایە خۆی بۆ کاری دایکایەتی ئامادەدەکات.
تیۆری جان بیاجێ بۆ یاریکردن
بیاجێ پێی وایە پەیوەندییەکی بەهێز هەیە لەنێوان یاریکردن و گەشەی زیرەکی منداڵ،
تیۆری یاری بیاجێ ئەرکێکی بایۆلۆجی ڕوونی هەیە، بەو پێیەی چالاکییەکی دووبارەبووەوە و ڕاهێنانە کە لە ڕووی دەروونییەوە نوێنەرایەتی دۆخ و ئەزموونی نوێ دەکات.
ئەم تیۆرە لەسەر سێ گریمانە بنیادنراوە:

- گەشەکردنی دەروونی بە شێوەیەکی زنجیرەیی بەرەوپێش دەچێت کە دەتوانرێت خێرا یان هێواش بکرێتەوە.
- ئەم زنجیرەیە بەردەوام نییە، بەڵکو لە قۆناغەکان پێکدێت، کە یەکێکیان دەبێت پێش قۆناغی داهاتوو تەواو بکرێت.
- ئەم زنجیرە گەشەسەندنی دەروونییە دەتوانرێت بە پشتبەستن بە جۆری پرۆسەی لۆژیکی کە لەخۆی دەگرێت ڕوون بکرێتەوە. (السلوم، ٢٠٠٠،ل:٢٠)

لە ڕێگەی ئەم تیۆریانە زیاتر بۆمان ڕووندەبێتەوە کە یاریکردن بۆ فێربوون و گەشەکردنی منداڵ پێویستە. منداڵ لە ڕێگەی یاریکردنەوە شارەزای خۆی و کەسانی دیکە دەبێت و ژینگەی دەوروبەری دەگەڕێت و لە ڕووی مەعریفی، زمانەوانی، سۆزداری و کۆمەڵایەتییەوە گەشە دەکات.

سوودەکانی فێرکردن بە یاری:

یاریکردن ئاسانترین ڕێگایە بۆ پرۆسەی فێرکردنی منداڵ، بێگومان بەهۆی ئەم سودانەی خوارەوە:
١/ زۆرترین هەستەوەری تێدا بەکاردەهێندرێت وەکو بینین، بیستن، بەرکەوتن و هەندێکجار تامکردن و بۆنکردنیش دەگرێتەوە. ئەوەش لەزانست سەلمێندراوە تا زۆرترین هەست بەکاربێت زیاتر و زووتر فێردەبین.
٢/ بە یاریکردن دەتوانرێت ئاراستەو بیرکردنەوەی تاکەکان بگۆڕدرێت.
٣/ یاریکردن ئاسودەبەخشەو بێزاری ناهێڵێت لە هۆڵی فێرکردن.
٤/ یارکردن نزیکت دەکاتەوە لە واقعی ژینگەیی.
٥/ منداڵ دەتوانێت بە یاریکردن بە کەمترین کات زۆرترین زانیاری وەربگرێت.(Rechard, 2010,p: 46)

ئاستەنگەکانی فێربوون لە ڕێگەی یاریکردنەوە بۆ منداڵانی باخچە:

١/ نەبوونی توانای ئابووری باش لە باخچەی منداڵان بۆ دابینکردنی ئامرازەکان.
٢/ نەبوونی سەلامەتی و ئاسایش لە شوێنی یاریکردن.

٣/ نەبوونی هۆڵی خوێندنی فراوان و گونجاو بۆ یاریکردن، ئەمەش لە سودی یارییەکە کەمدەکاتەوە.
٤/ کەمی یاری جوڵەیی لە باخچەکان بەهۆی کەمی شوێنەوە.
٥/ بێتوانایی مامۆستا لە کۆنترۆڵکردنی جێبەجێکردنی یارییەکە. (قصیر، زردومی، ٢٠٢٠، ل ٢٠)
ڕۆڵی باخچەی منداڵان لە پاڵپشتیکردنی یاری پەروەردەیی:
پێویستە لەسەر هەرکەسێک کە خاوەنی باخچەی منداڵانە، دایکە، یان مامۆستایە گرنگی بە فێرکردنی خودی بدات لە ڕێگەی یاریکردنەوە بۆ ئەوەی کاریگەری باشی هەبێت لەسەر گەشەسەندنی کەسایەتی و باوەڕبەخۆبون و توانای بڕیاردانی منداڵ. هەروەها باخچەی منداڵان ڕۆڵی گەورەی هەیە لە پاڵپشتیکردنی فێرکردن بەیاری بەم ڕێگایانەی خوارەوە:
* دابینکردنی ژینگەیەکی دروست و فراوان کە بگونجێت لەگەڵ یاسای فێرکردن بەیاری.
* فێرکردنی منداڵ بە چالاکی و یاری ئاراستەکراو بۆ گەشەسەندنی لایەنی جەستەیی و هەستەکی و کۆمەڵایەتی
* پێدانی زانیاری لەسەر ڕێساو یاسای یارییەکە لەکاتی پێویستی .
* دابینکردنی کەشێکی گونجاو وئامادەبوونی منداڵی دیکە و بەشداریکردنیان لە یارییە فێرکارییەکە بۆ ئەوەی روحی هاوکاریان هەبێت لەگەڵ یەکتری و لەهەمان کاتدا پیشبڕکێی فێربوونیش دروست بێ لە نێوانیان.
* دابینکردنی ئامرازو کەرەستەی فێرکاری گونجاو کە لەگەڵ ئارەزوی منداڵ و ئامانجی فێرکردن یەکبگرێتەوە. (سمية، ٢٠٢٣،ل: ٤٧)

٧,٢ کارامەیی زمانەوانی:

. کارامەیی زمانەوانی:

ئامرازێکی زمانەوانییە (دەنگی یان بێ دەنگ) کە تاکێک ئەنجامی دەدات، تایبەتمەندە بە خێرایی و وردبینی، لە هەمان کاتدا یاسا ڕێزمانییەکان لەبەرچاو دەگیرێت. (بەغدادی، ٢٠١٣، ل١٠٥)
بریتییە لە گەشەسەندنی توانای منداڵ بۆ بەدەستهێنانی توانای زمان بە مەبەستی بەرزکردنەوەی توانای گوێگرتن، قسەکردن، زیادکردنی وشەسازی، دەربڕینی زارەکی و پەرەپێدانی ڕەفتاری سەرەتایی خوێندنەوە و نووسین. (النجار، ٢٠١٤، ل ١٢٣)
ئامانجەکانی کارامەیی زمانەوانی:

- گەشەسەندنی کارامەیی گوێگرتنی منداڵ
- یارمەتی منداڵ دەدات بۆ تێگەیشتن لە دەنگی بستراو ا زمانی نوسراو.
- یارمەتی منداڵ دەدات گوزارشت لە هەستەکانی بکات.
- ئامادەکردنی منداڵ بۆ فێربوونی خوێندنەوەو نووسین(البقيمي،٢٠٢٣،ل: ١٩٨)

جۆرەکانی کارامەیی زمانەوانی:
یەکەم: کارامەیی گوێگرتن:
وەرگرتنی دەنگ و گەیشتنیەتی بە گوێ بە مەبەستی سەرنجدان و گوێگرتن. گوێگرتن یەکەم کارامەیی زمانە کە منداڵ بەدەستی دەهێنێت. ئەم ئەولەویەتە بە هۆی سروشتی زمانەوە بەدەستدەهێنرێت، ئەو زمانە هەرچییەک بێت. لە زۆربەی حاڵەتەکاندا مرۆڤ ناتوانێت فێری هونەرەکانی تر ببێت، ئەگەر گوێگرێکی باش نەبێت. ئەمەش مانای ئەوەیە کە منداڵ ناتوانێت قسە بکات، ئەگەر لە لەدایک بوونیەوە هەستی بیستنی باشی نەبووبێت و هەموو شتێک ببیستێت کە دەتوانێت دەریببڕێت. (Amanda& Kim, 2016,p: 155).

گرینگی کارامەیی گوێگرتن لای منداڵ:

١/ گەشەسەندنی توانای منداڵە لە جیاکردنەوەی دەگ و پیتەکان بە جیاکردنەوەیەکی دروست.

٢/ گەشەسەندنی یادگەی گوێگرتن و یارمەتی دانی منداڵ بۆ ئەوەی گوێلێبووە بۆماوەیەکی درێژ بمینێتەوە لەناو یادگەی.

٣/ توانای سەرنجی منداڵ وردە وردە زیاد دەکاتلە گوێگرتن لە بابەت و گۆرانییەکان.

٤/ منداڵ سامانێکی زارەکی بەدەست دەهێنێت و گەشەی زارەکی پەرە دەسێنێت.(ناشف، ٢٠٠٧، ص ٦٠)

هۆکارەکانی کاریگەری لەسەر پەرەپێدانی تواناکانی گوێگرتن:

پرۆسەی گوێگرتن لە ژێر کاریگەری چەندین هۆکاری جیاوازدایە کە ڕۆڵێکی گرنگ دەگێڕن لە گوێگرتنێکی باش و لە گەیاندنی دەنگدا، چ لە لایەن مامۆستا بێت چ لەلایەن فێرخوازەوە بێت. ئەم هۆکارانە هەموویان بە شێوەیەکی بەیەکەوە گرێدراو کاردەکەن بەم شێوەیەی خوارەوە:

- **پێگەیشتنی بیستن: ئەمەش هەستی بیستن، بیرەوەری بیستن و کاریگەرییە دەنگییە مۆسیقییەکان دەگرێتەوە.**
- **پێگەیشتنی دەروونی: ئەمەش قۆناغەکانی گەشەکردنی دەروونی و پرۆسەی دەروونی دەگرێتەوە.**
- **هۆکارەکانی پەیوەست بە ناوەڕۆکی دەنگی: ئەمەش هەڵبژاردنی ناوەڕۆک و شێوازی گونجاو لەخۆدەگرێت.**
- **هێمای ژینگەیی: ئەمە لایەنە کۆمەڵایەتی و کولتوورییەکان، خێزان، منداڵ و میدیای بینراو و بیستراو دەگرێتەوە. (Deniz & anithers، 2022، p:27ابو شن)**

دووەم: کارامەیی قسەکردن:

کارامەیی قسەکردن بە هونەری دووەمی زمان دادەنرێت. زمانناسان ئاماژە بەوە دەکەن کە قسەکردن کارامەیی زمانە کە لە سەرەتای ژیانی منداڵدا دەردەکەوێت و تەنها گوێگرتن پێشی دەکەوێت (Baida, 2024,p: 137)

توانای قسەکردن واتە توانای مرۆڤ بۆ بەدەستهێنانی هەڵوێستی ئەرێنی لەکاتی پەیوەندیکردن لەگەڵ کەسانی تردا.

دۆخی گفتوگۆ هەمیشە لە قسەکەر پێکدێت، کە هەوڵدەدات بیرۆکەیەکی دیاریکراو بگەیەنێت، بۆچوونێکی دیاریکراو بخاتەڕوو، یان باس لە بابەتێکی دیاریکراو بکات. (أبو شنب و العتيبي، ٢٠١٥، ص ٧٨)

گرنگی توانای قسەکردن:

گرنگی توانای قسەکردن بۆ منداڵان لەمانەی خوارەوەدایە:

١/ ئامرازێکی بنەڕەتی فێربوونە، چونکە منداڵ دەبێت بەشداری گفتوگۆ بکات بۆ ئەوەی لەو ئەزموونە پەروەردەییانەی کە پێشکەشی دەکرێن تێبگات.

٢/ دەربڕینی هەڵچوونەکان، دەربڕینی هەست و سۆز و هەستەکان.

٣/ خودهەستی بە منداڵ دەبەخشێت، کە لە ڕێگەیەوە هەست بە توانای کاریگەریکردن لەسەر کەسانی دیکە و پەیوەندیکردن لەگەڵیان دەکات. (سلێمان، ٢٠٢١، ل ٩٠)

ئامانجەکانی قسەکردن:

ئەگەر ئەو ئامانجانە دیاری بکەین کە دەکەونە چوارچێوەی کارامەیی قسەکردنەوە، دەتوانین بڵێین کە بریتین لە:

١/ پەرەپێدانی ئەو وشەسازییەی کە منداڵ پێویستی پێیەتی بۆ دەربڕینی شتەکان، کردارەکان و هەستەکان.

٢/ دەربڕینی وشەکان بە شێوەیەکی دروست و خستنەڕووی پیتەکان بە شێوەیەکی دروست.

٣/ بەدەستهێنانی لێهاتوویی ڕێکخستنی بیرۆکەکان بۆ ئەوەی گوێگر لە مانای وشەکان تێبگات.

٤/ لێهاتوویی پەیوەندیکردن لەگەڵ کەسانی تر. (نەشیف، ٢٠٠٧، ل ٧٣)

سێیەم/ کارامەیی خوێندنەوە:

خوێندنەوە بە یەکێک لە کارامەیی زمانەوانی دادەنرێت و دوو لایەنی هەیە: یەکەمیان ناسینەوەی شێوەی پیت و دەنگەکان و توانای دروستکردنی وشە و ڕستە. لایەنی دووەم بریتییە لە لایەنی زانەکی، ئەمەش دەبێتە هۆی تێگەیشتن لە بابەتی خوێندنەوە (المنسور، ٢٠١٢، ل٢٢٠).

توانای منداڵە بۆ تێگەیشتن لەواتای وێنەیەک یان هێمایەک، چەمکی وێنەکە بە باشی دەربڕێت و بە ئاسانی بیرۆکەکانی خۆی بگەیەنێتە کەسانی دیکە.

نیشانەکانی ئامادەیی منداڵانی باخچە بۆ خوێندنەوە:

- به باشی گوێ لە بەرانبەر دەگرێت.
- ئاوەڵناو بۆ شت و بوونەوەرەکان بەکاردەهێنێت، وەک (زۆر، بچووک، قورس، لاواز).
- تایبەتمەندییەکانی شتەکان دەزانێت، وەک ڕەنگ و قەبارە و شێوە.

-تامەزرۆیە بۆ سەیرکردنی وێنەکان. (رمضان، ٢٠١٨، ل ٧٤٢)

کارامەیی ئامادەیی خوێندنەوە:

- کارامەیی جیاکاری بیستن: توانای جیاکردنەوەی وشەی هەیە بە شێوەی زارەکی و بیستراو.
- کارامەیی جیاکاری بینراو: توانای جیاکردنەوەی نێوان دوو شت ، دوو وشە و دوو پیت.
- کارامەیی جیاکاری بیستن و بینین: توانای ناسینەوەی ناوی ئەو شتانەی کە منداڵ دەیبینێت و بەستنەوەی وشەی نووسراو بە بدەربڕینی لە کاتی ڕاهێنانی شیکاری فۆنێتیکدا.
- توانای بیرەوەری بینراو: توانای منداڵ بۆ پاراستنی ئەزموونە بینراوەکانی پێشوو و ئەزموونەکانی ئێستا و وەبیرهێنانەوەی ئەم ئەزموونانە.
- توانای دەربڕین و قسەکردن: توانای منداڵ بۆ دەربڕینی پیت و وشەکان بە زارەکی بەشێوەیەکی دروست.
- لێهاتوویی و ئەزموونی زمان: ئەمە توانای منداڵە بۆ دەربڕینی پێداویستی و پێداویستییەکانی بە شێوەیەکی ورد و ڕەوان. وردبینی و ڕوانگەیی و ئاسانکاری بەکارهێنانی زمان بەندە بە هەمەچەشنی ئەو ئەزموونانەی کە بەدەستی هێناوە و پەیوەندییەکەی بەو دۆخەی کە دەیەوێت دەریببڕێت. (النداوی، ٢٠١٩، ل ٣٢)

پەیوەندی نێوان سێ کارامەییەکەی زمان

- پەیوەندی نێوان گوێگرتن و خوێندنەوە:

پەیوەندییەکی بەهێز هەیە لە نێوانیان، چونکە تاک دەتوانێت فێری دەربڕینی وشە و ڕستەی نووسراو بێت. هەروەها تاک دەتوانێت لە ڕێگەی ئەوەی دەیبیستێت فێری خوێندنەوە بێت، چونکە گوێگرتن بنەمای فێربوونی زارەکییە. تاک توانای جیاوازی لە نێوان توانای بیستن و خوێندنەوەدا هەیە.

توانای بیستن پەیوەستە بە خوێندنەوە. بۆیە توانای گوێگرتن و خوێندنەوە تەواوکەری یەکترن. بۆ ئەوەی تاکێک بتوانێت لە وشەکانی قسەکەر تێبگات، دەبێت بەباشی گوێی لە قسەکردنیان بوبێت.

- پەیوەندی نێوان گوێگرتن و قسەکردن:

خوێندنەوە و قسەکردن هەردووکیان کارامەیی دەنگین، یەکێکیان کارامەیی وەرگرتنە و ئەوی دیکەیان کارامەیی بەرهەمدارە. مەحاڵە دۆخێک لە خەیاڵدا بێت کە تاکێک تێیدا قسە بکات، مەگەر گوێگرێک هەبێت پەیامەکەیان وەربگرێت. بۆیە پەیوەندی نێوان گوێگرتن و قسەکردن زۆر ڕوونە چونکە منداڵ تەنها لە کاتێکدا قسە دەکات کە وشیار بێت و سەرنجراکێش بێت و لەو شتانە تێبگات کە بیستوویەتی، و درک بە ڕێککەوتنی ڕووداوەکان بکەن. دەنگ و پیت، بۆ پێکهێنانی وشە و ڕستە. (الحسن، ٢٠٢١، ل ٣٢١-٣٢٢).

دەتوانین بڵێین کە پەیوەندی نێوان کارامەییەکانی زمان (گوێگرتن، قسەکردن و خوێندنەوە) وابەستە و تەواوکەری یەکترە و بە گرنگترین کارامەیی دادەنرێت کە تاک یان منداڵ بۆ پەیوەندی کاریگەر بەدەستی دەهێنێت. گوێگرتن بناغەی فێربوونی سەرکەوتووی خوێندنەوەیە، لەکاتێکدا پەیوەندی نێوان گوێگرتن و قسەکردن لە گوێگرتنێکی باش و توانای قسەکردنی تاکدایە. تاک ناتوانێت وشەکان بە دروستی بڵێتەوە مەگەر بە باشی گوێی لێ نەگرێت.

٧,٢ توێژینەوەکانی پێشوو

یەکەم: توێژینەوەی (الجميلي، ٢٠١٣)

ناونیشانی توێژینەوەکەی(کاریگەری بەکارهێنانی یاری فێرکاری لە بەدەستهێنانی هەندێك کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە)

ئامانجی ئەم توێژینەوەیە بریتی لە کاریگەری بەکارهێنانی یاری فێرکاری لە بەدەستهێنانی هەندێك کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە نموونەی توێژینەوەکە بریتییە لە ٣٠ منداڵی باخچە لە پارێزگای دیالی کە ١٥ منداڵی گروپی ئەزموونی بوون و ١٥ منداڵیش گروپی کۆنترۆڵ بوون ئامرازی کۆکردنەوەی زانیاری بریتییە لەبەکارهێنانی استبیان بۆ پێوانی کارامەییکە و تێبینی کردنی منداڵان ئەو ئامرازە ئامارییانەی کە بەکاری هێناوە (T.test ,person, chi, square) لە ئەنجامدا دەرکەوت کە بەکارهێنانی یارییە پەروەردەییەکان لە فێرکردنی منداڵان لە باخچەدا ئارەزووی منداڵان دەوروژێنێت و وایان لێدەکات پەلە بکەن بۆ هەموو شتێکی نوێ لەناو باخچەدا. هەروەها بەکارهێنانی یارییە پەروەردەییەکان لە باخچەی منداڵاندا یارمەتیدەرە بۆ زیادکردنی سامانی زمانەوانی منداڵان و هانیان دەدات بۆ زیادکردن و بەهێزکردنی توانای زمانەوانییان.

دووەم: توێژنەوەی (البقمي، ٢٠٢٣)

ناونیشانی توێژینەوەکەی (واقیعی بەکارهێنانی یارییە پەروەردەییەکان لەلایەن مامۆستایانی باخچەی ساوایانەوە بۆ پەرەپێدانی کارامەیی زمانەوانی لەنێو منداڵانی باخچەی ساوایان لە پارێزگای طایف لە ڕوانگەی مامۆستاکانیان)

ئامانجی ئەم توێژینەوەیە بریتییە لە زانینی واقیعی بەکارهێنانی یارییە پەروەردەییەکان لەلایەن مامۆستایانی باخچەی ساوایانەوە بۆ پەرەپێدانی کارامەیی زمانەوانی لەنێو منداڵانی باخچەی ساوایان لە پارێزگای طایف لە ڕوانگەی مامۆستاکانیان. نموونەی توێژینەوەکە پێکهاتبوو لە ١٧٩ مامۆستای باخچە. ئامرازی کۆکردنەوەی زانیاری بریتییە لە ڕاپرسی، ئامرازی ئاماری بەکارهاتوو برتییە لە (Pearson ،Cronbach's Alpha ،Standard Deviation ،Mean) لە ئەنجامدا دەرکەوت کە ڕاستییەک هەیە کە مامۆستایانی باخچەی ساوایان یارییە پەروەردەییەکان بەکاردەهێنن بۆ پەرەپێدانی تواناکانی زمان. بابەتەکان بە ڕێکوپێکی ڕێکخرابوون، سەرەتا لە شارەزایی قسەکردن دەستی پێکرد، پاشان شارەزایی گوێگرتن، پاشان شارەزایی خوێندنەوە و دواجار شارەزایی نووسین.

سێیەم: توێژینەوەی(داود و المواضیة، ٢٠١٩)

ناونیشانی توێژینەوەکەی(کاریگەری یاری زمانەوانی لەسەر باشترکردنی کارامەیی پەیوەندی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ئوردن)

ئامانجی ئەم توێژینەویە بریتییە لە زانینی کاریگەری یاری زمانەوانی لەسەر باشترکردنی کارامەیی پەیوەندی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ئوردن. نموونەی توێژینەوەکەی بریتی بوو لە ٣٥ منداڵی باخچە، ئامرازی کۆکردنەوەی زانیاری بریتییە لە تاقیکردنەوەی کارامەیی پەیوەندی زمانەوانی، ئامرازی ئاماری بەکارهاتوو بریتییە لە (One Way MANCOVA، Standard Deviation ,2n، Mean) لە ئەنجامدا دەرکەوت کە یاری زمانەوانی کاریگەری هەیە لەسەر کارامەیی پەیوەندییە زمانەوانییەکان.

٨. ڕێکارییەکانی توێژینەوە:

٨,١ ڕێبازی توێژینەوەکە

8.1: ڕێبازی توێژینەوەکە: بریتییە لە ڕێبازی توێژینەوەی وەصفی

٨,٢ کۆمەڵگەی توێژینەوەکە

کۆمەڵگای توێژینەوە، کۆی گشتی یەکەکانی توێژینەوەیە کە توێژینەوەیان لەبارەوە دەکرێت و کۆمەڵێک تایبەتمەندی هاوبەشیان هەیە (عمر و ابراهیم، ٢٠٢٥،ل: ٣٣)کۆمەڵگەی توێژینەوەکە پێکهاتووە لە سەرجەم مامۆستایانی باخچەی منداڵانی شاری کۆیە (حکومی) بۆ ساڵی خوێندنی(٢٠٢٤-٢٠٢٥) لە ناوەندی شاری کۆیە، کە ژمارەیان (١٣) باخچەو (١٧٣) مامۆستایە بوو، توێژەر ئاماری باخچەکانی لە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی کۆیە وەرگرت وەک لە خشتەی ژمارە (١) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی ژمارە (١)

کۆمەڵگەی توێژینەوەکە

ز	ناوی باخچەکان	ژمارەی مامۆستایان بە پێی ڕەگەز		کۆی گشتی
		نێر	مێ	
1	باخچەی منداڵانی ڕەنگاڵە	---	15	15
2	باخچەی منداڵانی شەن	---	14	14

3	باخچەی منداڵانی تینا	---	5	5
4	باخچەی منداڵانی بنەوشە	---	20	20
5	باخچەی منداڵانی ژالیا	---	11	11
6	باخچەی منداڵانی گوڵاڵە	---	8	8
7	باخچەی منداڵانی پەپولە	---	19	19
8	باخچەی منداڵانی شیلان	1	13	14
9	باخچەی منداڵانی هەنگ	1	6	7
10	باخچەی منداڵانی ترێ	---	19	19
11	باخچەی منداڵانی گوڵ	---	11	11
12	باخچەی منداڵانی کۆیە	1	17	18
13	باخچەی منداڵانی هەرمۆتە	---	12	12
14	کۆی گشتی	3	170	173

٨,٣ نموونەی توێژینەوەکە

توێژەر بەشێوەی هەڕەمەکی سادە ناوی باخچەکانی هەڵبژارد و لەناو ئەو باخچانەی کە دەرچوون هەمووماموٚستایانی وەرگرت، توێژەر بەپێی ژمارەی ماموٚستایان فۆڕمی ڕاپرسی دابەشکرد بەسەر ئەو ماموٚستایانەی وانە دەڵێنەوە. وەک لەخشتەی ژمارە (2) نموونەی توێژینەوەکە ڕووندەکاتەوە.

خشتەی ژمارە (2)

نموونەی توێژینەوەکە

ژ	ناوی قوتابخانە	ژمارەی ماموٚستایان بە پێی ڕەگەز		کۆی گشتی
		نێر	مێ	
1	باخچەی منداڵانی ژالیا	---	11	11
2	باخچەی منداڵانی بنەوشە	---	20	20
3	باخچەی منداڵانی کۆیە	1	17	18
4	باخچەی منداڵانی شیلان	1	13	14
5	باخچەی منداڵانی پەپولە	---	19	19
	کۆی گشتی	2	80	82

٨,٤ ئامرازەکانی توێژینەوە

لەبەر کەمی توێژینەوە بە زمانی کوردی، توێژەر دەستی کرد بە ئامادەکردنی پێوانەیەک بپ پێوانی « کارامەیی زمانەوانی» بۆ ئەم مەبەستەش توێژەر پشتی بەست بە ئەدەبی پەروەردەیی و توێژینەوەکانی پێشوو[١]

٨,٥ دیاریکردنی ڕاستگۆیی

ڕاستگۆیی بەوە پێناسە دەکرێت کە ناوەڕۆکی ئامرازەکە ئەوە پێوانەدەکات کە بۆی دانراوە، و دڵنیایی دەدات بە پێوانەکە (Mohajan,2017,14) . توێژەر ڕاستگۆی ڕواڵەتی و ڕاستگۆی بونیاتنانی ئەنجامدا، ڕاستگۆی بونیادنانی ئەنجامدا بۆ پێوانەکە لە ئەنجامدا دەرکەوت کە برگەکانی پێوانەکە پەیوەندییەکی بەهێزیان بە پێوانەکەوە هەیە، هەروەها پەیوەندیان بە بووارەکانی خۆیانەوە هەیە و بووارەکانیش پەیوەندیان بە پێوەرەکەوە هەیە. بۆ دەرهێنانی ڕاستگۆی ڕواڵەتی، توێژەر پێوانەکەی بەسەر(٦) لە شارەزایانی پەروەردە و دەرونزانی دابەشکرد، دوای گەڕانەوەی پێوانەکە، گۆڕانی بەسەرداهات تەنها ئەو برگانە مانەوە کە ڕێژەیی ڕێکەوتن لەسەر مانەوەی لە (83%)بوو. هەروەها پێشنیازی شارەزایان جێبەجێکرا لە ڕێکخستنی برگەکان.

٨,٦ دیاریکردنی جێگیری

جێگیری، پلەی گونجانە لە نێوان دوو پێوانە بۆ یەک بابەت. (Mehrens, Lehmann,1999,249). پێویستە تاکەکان نمرەیەکی چونیەک یان نزیک لەیەکتر بەدەست بهێنن بۆ هەر جارێک کە ئەو پێوانەیە بەکاردەهێنن(Aziz,2021,p:34). توێژیەر دوو جۆر جێگیری دەرهێنا بۆ پێوانەکە:

1/ دیاریکردنی جێگیری ناوەکی (Cronbschs’ Alpha) بەهای جێگیری بەم ڕێگایە بریتی بوو لە (0.93) ، کە ئەمەش جێگیرییەکی بەرزە.

2/ ڕێگەی کەرتکردنی نیوەیی (Split- Half Method): لە ڕێگەی بەکارهێنانی هاوکێشەی پەیوەندی «pearson» دەرکەوت، کە بەهای پەیوەندی نێوان بەشی یەکەم و دووەمی پێوانەکە بریتی بوو لە (90.) کە ئەمەش بە جێگیرییەکی بەرز هەژمار دەکرێ، دواتر لە ڕێگەی هاوکێشەی«Getman» بەهای پەیوەندی پێرسون ڕاستکرایەوە و بوو بە (90.) بەهۆی ئەو ئەنجامانەوە دەتوانین بڵێین جێگریی پێوانەکە لە ئاستێکی بەرز دایە.

٨,٧ ئەنجامدانی توێژینەوەکە بە شێوەیەکی کۆتایی

دوای ئەوەی پێوانەی توێژینەوەکە ڕاستگۆیی و جێگیریی بۆ دەرهێنرا لە ڕێککەوتی (2025/04/22)دەستکرا بە جێبەجێکردنی پێوانەی توێژینەوەکە.

٨,٨ ئامرازە ئامارییەکان

---

[١] – شباب و صغيري:(٢٠٢٢) التعلم باللعب ودوره في تنمية المهارات اللغوية لدى طفل الروضة من وجهة نظر المربيات

- حسن و يوسف: (٢٠٢٤) مستوى المهارات اللغوية لدى تالميذ المرحلة الابتدائية من وجهة نظر معلمي الصفوف الاولى
- جواد:(٢٠٢٢) القدرة اللغوية وعلاقتها بتنمية مهارتي الحديث والكتابة عند طالب الصف الثالث المتوسط

سود لە پرۆگرامی(SPSS) هەگبەی ئاماریی بۆ زانستە کۆمەڵایەتیەکان وەرگیرا بۆ بەکارهێنانی ئەم ئامرازە ئامارییانەی خوارەوە:

1/ Alpha cronbagh

2/ هاوکێشەی Corelait person

٣/one sample T.test

4/ هاوکێشەی ڕێکەوتن (J. Cooper):

بۆ دەرهێنانی ڕێژەی ڕێککەوتنی شارەزایان لەسەر (پێوانەی دیسلێکسیا)

$$\text{ڕێژەی ڕێکەوتن} = \frac{\text{ژمارەی ئەو کەسانەی کە ڕێککەوتوون}}{\text{ژمارەی ئەو کەسانەی کە ڕێکەوتوون+ ژمارەی ئەو کەسانەی کە ڕێکنەکەوتوون}}$$

٩. خستنەڕووی ئەنجامەکان و شیکردنەوەیان

ئامانجی یەکەم: دەستنیشانکردنی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر گەشەی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لەشاری کۆیە.

بۆ لێکدانەوەی ڕۆڵی فێرکردن بەیاری توێژەر پشت دەبەستێ بەم لێکدانەوەیە و پاشان بەو هێڵکارییەی خوارەوە:

بژاردەی یەکەم «هەمیشە»ە و بەهاکەی بریتییە لە «5» و ژمارەی بڕگەکان «٢٩» بڕگەیە کەواتە: 29X5 = 145 (واتا ئەگەر مامۆستایەک 145 بەدەست بهێنێت لە پێوەرەکە کەواتە دەتوانین بڵێین فێرکردن بەیاری ڕۆڵی هەیە بە ئاستێکی زۆر بەرز). بژاردەی دووەم «زۆرجار»ە و بەهاکەی بریتییە لە «4» و ژمارەی بڕگەکان «29» بڕگەیە کەواتە: 29X4 = 116 (واتا ئەگەر مامۆستایەک 116 بەدەست بهێنێت لە پێوەرەکە کەواتە دەتوانین بڵێین فێرکردن بەیاری ڕۆڵی هەیە بە ئاستێکی بەرز). بژاردەی سێیەم«هەندێ جار»ە و بەهاکەی بریتییە لە «3» و ژمارەی بڕگەکان «29» بڕگەیە کەواتە: 29X3 = 87 (واتا ئەگەر مامۆستایەک 87 بەدەست بهێنێت لە پێوەرەکە کەواتە دەتوانین بڵێین فێرکردن بەیاری ب ڕۆڵی هەیە بە ئاستێکی مامناوەند). بژاردەی چوارەم «بەدەگمەن»ە و بەهاکەی بریتییە لە «2» و ژمارەی بڕگەکان «29» بڕگەیە کەواتە: 29X2 = 58 (واتا ئەگەر مامۆستایەک 58 بەدەست بهێنێت لە پێوەرەکە کەواتە دەتوانین بڵێین فێرکردن بەیاری ب ڕۆڵی هەیە بە ئاستێکی نزم). بژاردەی پێنجەم«هیچ جار»ە و بەهاکەی بریتییە لە «1» و ژمارەی بڕگەکان «29» بڕگەیە کەواتە: 29X1 = 29 (واتا ئەگەر مامۆستایەک 29 بەدەست بهێنێت لە پێوەرەکە کەواتە دەتوانین بڵێین فێرکردن بەیاری ڕۆڵی نییە).

بۆ دۆزینەوەی ئەنجامی ئامانجی یەکەمی توێژینەوەکە توێژەر لە ڕێگەی دۆزینەوەی ناوەندی ژمێرەیی و دابەشکردنی بەسەر ژمارەی بڕگەکان ئەنجامەکەی دەرهێنا.

$$\frac{\text{ناوەندی ژمێرەیی}}{\text{ژمارەی بڕگەکان}} \equiv 2.571 \quad 3$$

بە دانانی ئەنجامی دەستکەوتوو لەسەر ئەم هێڵکارییەی خوارەوە بەم شێوەیە دەردەچێت. وەک لە هێڵکاری ژمارە (1) دیارە:

هێڵکاری ژمارە(1)

(هێڵکاری ئاستی بەکارهێنانی فێرکردن بەیاری لەلایەن مامۆستایانی باخچە لە شاری کۆیە)

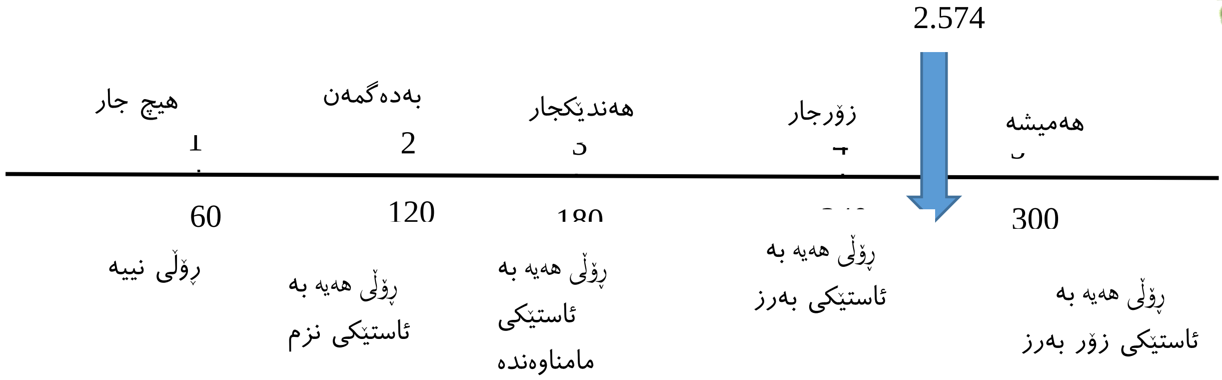

بەپێی ئەو ئەنجامەی سەرەوە دەرکەوت دە فێردردن ،یە لەسەر گەشەی زمانەوانی منداڵ و دەکەوێتە نێوان ئاستی بەرز و ئاستی زۆر بەرز،کەواتە ڕۆڵی هەیە بەئاستێکی بەرز! توێژەر پێی وایە هۆکاری ئەم ئەنجامە دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی مامۆستایانی باخچە بە ئاستێکی باش وانەکانیان بە شێوازی یاریکردن دەخوێنن، هەروەها لەکاتی یاریکردن بەتەواوی چێژ لەوانەکە وەردەگرن و لێی بێزار نابن هەرچەند دووبارە بکرێتەوە بۆیە ئەو کاریگەرییە بەرزەی هەبووە لەسەر گەشەی زمانەوانی.ئەم ئەنجامە هاوشێووەی ئەنجامی توێژینەوەی (الجميلي، ٢٠١٣)ە

ئامانجی دووەم: زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی گوێگرتن

دوای کۆکردنەوەی داتاکان و تۆمارکردنی بۆ بەرنامەی (SPSS,V.23) و ئامرازی ئاماری (one sample T.test) لە ئەنجامدا دەرکەوت، ناوەندی ژمێرەی کارامەیی گوێگرتن بریتیی بوو لە (24.4337)، لادان لە پێوەر بریتی بوو لە (8.435)، بەهای ت بریتیی بوو لە (26.390) لە ئاستی بەڵگەداری ئاماری (.000) وەک لە خشتەی ژمارە (٣) دیارە

خشتەی ژمارە (٣)

زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی گوێگرتن

کارامەیی	ژمارەی ئەندامانی سامپڵ(N)	ناوەندی ژمێرەیی (Mean)	لادان لە پێوەر (SD)	نمرەی ئازاد	بەهات ت	بەڵگەداری ئاماری (sgn)
گوێگرتن	83	24.4337	8.435	82	26.390	.000

توێژەر پێی وایە کە دەرچوونی ئەم ئەنجامە پەیوەستە بە گرینگی کارامەیی گوێگرتن لەنێو کارامەییەکانی دیکەی زمان، چونکە ئەگەر مرۆڤ نابیست بێت ناتوانێت کارامەیی قسەکردن فێربێت، هەروەها هەموو کارامەییەکانی دیکە پەیوەستە بە کارامەیی گوێگرتن. ئەم ئەنجامە هاوشێووەی ئەنجامی توێژینەوەی (شباب و صغيرى، ٢٠٢٢)ە.

ئامانجی سێیەم: زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی قسەکردن

دوای کۆکردنەوەی داتاکان و تۆمارکردنی بۆ بەرنامەی (SPSS,V.23) و ئامرازی ئاماری (one sample T.test) لە ئەنجامدا دەرکەوت، ناوەندی ژمێرەی کارامەیی قسەکردن بریتیی بوو لە (32.6382)، لادان لە پێوەر بریتی بوو لە (10.392)، بەهای ت بریتیی بوو لە (26.611) لە ئاستی بەڵگەداری ئاماری (.000) وەک لە خشتەی ژمارە (٤) دیارە

خشتەی ژمارە (٤)

زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی قسەکردن

کارامەیی	ژمارەی ئەندامانی سامپڵ(N)	ناوەندی ژمێرەیی (Mean)	لادان لە پێوەر (SD)	نمرەی ئازاد	بەهات ت	بەڵگەداری ئاماری (sgn)
گوێگرتن	83	32.6382	10.392	82	26.611	.000

توێژەر هۆکاری ئەم ئەنجامە بەرزە بۆ ئەوە دەگەڕێنێتەوە کە هەرچەندە گرینگی کارامەیی قسەکردن بە پلەی دووەم دێت لە کارامەییەکانی زمان، بەڵام لەبەرئەوەی منداڵانی باخچە تەمەنیان بچووکە و کەمتر توانای گوێگرتنیان هەیە لە مامۆستا زیاتر سەیر دەکەن و دووبارەی دەکەنەوە، هەروەها بەهۆی ئەوەی منداڵان ژمارەیان زۆرە لە ناو هۆڵەکان بەریەککەوتنیان دەبێت و قسە لەگەڵ یەکتری دەکەن و چێژ لە یارییەکە وەردەگرن. ئەم ئەنجامە هاوشێووەی ئەنجامی توێژینەوەی (البقمي، ٢٠٢٣) ە.

ئامانجی چوارەم: زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی خوێندنەوە

دوای کۆکردنەوەی داتاکان و تۆمارکردنی بۆ بەرنامەی (SPSS,V.23) و ئامرازی ئاماری (one sample T.test) لە ئەنجامدا دەرکەوت، ناوەندی ژمێرەی کارامەیی قسەکردن بریتیی بوو لە (17.5060)، لادان لە پێوەر بریتی بوو لە (6.307)، بەهای ت بریتیی بوو لە (2.283) لە ئاستی بەڵگەداری ئاماری (.000) وەک لە خشتەی ژمارە (5) دیارە

خشتەی ژمارە (٥)

زانینی ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لەسەر کارامەیی خویندنەوە

کارامەیی	ژمارەی ئەندامانی سامپڵ(N)	ناوەندی ژمێرەیی (Mean)	لادان لە پێوەر (SD)	نمرەی ئازاد	بەهات ت	بەڵگەداری ئاماری (sgn)
گوێگرتن	83	17.5060	6.307	82	2.283	.000

توێژەر هۆکاری ئەم ئەنجامە بۆ ئەوە دەگەڕێنێتەوە کە پرۆگرامی خوێندن لە باخچەکان کەمتر گرینگی بە خوێندنەوە دەدەن بەڵکو زیاتر گرینگی بە ناسینەوە و ئەزموونکردن دەدەن لەبەر

بچوکی تەمەنی منداڵەکان. هەروەها منداڵ ئەوەندەی بە بینی شتەکان و دەستللێدان و ئەزمونکردنیان تێدەگات و دەیانناسێتەوە ناتوانێت بە خوێندنەوە شتەکان بناسێتەوە، بۆ نموونە ئەگەر وێنەی نانی نیشان بدەی سەیری وێنەکە دەکات و دەڵێ نان، بەڵام ئەگەر وشەی نانی نیشان بدەی ناتوانێت حنجەی بکات و بیخوێنێتەوە بڵێ نان.

١. ڕاسپارەکان

توێژەر دوای ئەوەی گەیشتە ئەنجامەکان لەبەر ڕۆشنایی ئەو ئەنجامانە ڕاسپاردەی ئەمانەی خوارەوە دەکات:

١. دانانی پرۆگرامێکی تایبەت بە باخچەی منداڵان بگونجێت لەگەڵ تەمەن و هزری منداڵان بە تەواوەتی چێژبەخش بێت لەلایەن وەزارەتی پەروەردە

٢. دابینکردنی کەشێکی گونجاو، ژینگەیەکی لەبار و ئامرازی فێرکردنی گونجاو بۆ باخچەی منداڵان لەلایەن وەزارەتی پەوروەردە.

٣. سازدانی خولی ڕاهێزان تایبەت بە مامۆستایانی باخچە لەسەر گرینگی فێرکردن بەیاری بۆ منداڵانی باخچە لەلایەن وەزارەتی پەروەردە.

١١. پێشنیازەکان:

لەژێر ڕۆشنایی ئەنجامەکانی توێژینەوەکە توێژەر پێشنیازی ئەو ناونیشانانەی خوارەوە دەکات، کە وەک توێژینەوە ئەنجام بدرێن لە داهاتوودا.

١. .هەمان توێژینەوە لەسەرانسەری کوردستان ئەنجام بدرێت و نموونەی توێژینەوەکە فرەوانتر بکرێت.

٢. توێژینەوە ئەنجام بدرێت لەسەر فێرکردن بەیاری و پەیوەندی بە گەشەی کۆمەڵایەتی.

٣. .ئەنجامدانی توێژینەوەی ئەزموونی و دانانی بەرنامەیەکی تایبەت بە فێرکردن بەیاری لای منداڵانی باخچە.

ليستى سەرچاوەكان:
- أبو شنب، ميساء أحمد و العتيبي، تراث كاظم(٢٠١٥)، مشكلات التواصل اللغوي، طبعة الاولى، عمان،مركز الكتاب األكاديمي للنشر والتوزيع. كتاب منشور على الانترنيت على الرابط : https://2u.pw/AayMUاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠١٥
- اكاديمى، حمد(٢٠٢٤). التعلم عن طريق اللعب: ما هي أهميته؛ شروطه؛ وكيف يمكنك تطبيقه؟. مقالة منشورة على انترنت على الرابط https://2u.pw/z686T: استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٣
- ايشئن، عوثمان (٢٠١٨). ماهو رياض الاطفال. مقالة منشورة على انترنيت على الرابط : https://2u.pw/2LWl0VL استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- بغدادي، شيرين عبدالمعطي(٢٠١٣). الموسيقى المهارات اللغوية للطفل (برنامج للتنمية المهارات). كتاب منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/DuF4J استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٦
- البقمي، بدرية بنت فايز بن هلال (٢٠٢٣). واقع استخدام معلمات رياض الاطفال الالعاب التربوية في تنمية المهارات اللغوية لدي أطفال الروضة بمحافظة الطائف من وجهة نظر معلماتهم. رسالة ماجستيرمنشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/XdJmM استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨. ١٥
- التربية، قسم علم النفس التربوي.بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/RHER6 استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- الجميلي، هند حامد جاسم(٢٠١٣). أثر استعمال الالعاب التعليمية في اكتساب بعض المهارات اللغوية لدى الاطفال الرياض.رسالة ماجستير منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/JoZ28 استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- جواد، حسان علي عبود (٢٠٢٢). القدرة اللغوية وعلاقتها بتنمية مهارتي الحديث والكتابة عند طالب الصف الثالث المتوسط. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/1j0ozاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- الحارثي، سعد عايض سعد (٢٠١٧). فاعلية استراتيجية التعلم باللعب في تنمية مهارات التفكير الإبداعي والاتجاهات نحو مادة الدراسات الاجتماعية والوطنية لطلاب الصف الثالث المتوسط في المملكة العربية السعودية. رسالة ماجستير منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/A9CmRاسترجع باتريخ ٢٠٢٥/٠٨/٢٨
- الحربي، نشمية صنهات درع (٢٠٢٠). وحدة مقترحة قائمة علي استراتيجية الألعاب التعليمية لتنمية المهارت التواصل والابتكار لدى تلاميذ الصف السادس بالمرحة الابتدائية بالمملكة العربية السعودية. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/eVf9M استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- الحسن، بن يوسف محمد (٢٠٢١). العالقة بين المهارات اللغوية وآليات اكتسابها، مقالة منشورة على الانترنيت على الرابطhttps://2u.pw/cKh3s : استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- حسين، بينى عادل و يوسف، ايات ياسر (٢٠٢٤). مستوى المهارات اللغوية لدى تلاميذ المرحلة االبتدائية من وجهة نظر معلمي الصفوف الاولى. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/6OuBiاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠

- حسين، ربى (٢٠٢٢). ماهي المهارات اللغوية الاربعة. مقالي منشورة على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/dzh6S استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- خالدة، حسن عبد هللا (٢٠١٩). اللعب وعلاقته بتنمية المهارات المعرفية لدى طفل الروضة
- الخفاف، إيمان عباس (٢٠١٤). التنمية اللغوية الاسرة والمعلم والبحث الجامعي، كتاب منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/Fl8b7U استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٢٦
- رمضان، دينا شوقي عبد الرحمان(٢٠١٨). اتجاهات معلمات رياض الاطفال نحو استخدام القصص المصورة، لتنمية استعداد الطفل للقراءة، مجلة الطفولة، العدد .٢٨. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/sxpeYاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- روجرز، سو(٢٠١٥). التعليم من خلال اللعب، كتاب منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/mBtyL استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- السلوم، عبد الحكيم (٢٠٠٠). سيكولوجية اللعب عند األطفال، مجلة النبأ.مقالة منشورة على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/7UoCz :اسرتجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- سليمان، أسماء أبو بكر محمود محمد (٢٠٢١). فاعلية برنامج باستخدام مسرح العرائس في تنمية بعض المهارات اللغوية لدى أطفال الروضة، مجلة التربية وثقافة الطفل، كلية الطفولة المبكرة، العدد .٠١. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/NzQqj استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- سمية، قدي(٢٠٢٣). التعلم باللعب و أثره في تنمية التفكير الابداعي لدى الاطفال المرحلة التحصيرية في ظل المناهج التربوية الحديثة. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/eNOqbاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- الصرايرة، محمد شاكر(٢٠١١). أثر التدريس باستخدام الالعاب التعليمية في تنمية المفاهيم الجغرافية لدى طلبة الصف السادس الاساسي في محافظة الكرك. رسالة ماجستير منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/EEPe8 استرجع باتريخ ٢٠٢٥/٠٨/٢٨
- العزيز، احمد نابلي و النواسي، أديب(٢٠١٠). اللعب والتربية الطفل. عمان، إثراء للنشر والتوزيع.
- عمر، مهتاب مصطفى و ابراهيم، عبدالمجيد غفور(٢٠٢٥). ڕەنگدانەوەی کۆمەڵایەتی و دەرونییەکانی نێشتەجێبوونی ستونی توێژینەوەیەکی مەیدانییە لە شاری هەولێر. گۆڤاری زانکۆی کۆیە بۆ زانستە مرۆڤایەتی و کۆ مەڵا یە تییەکان،بەرگی٨، ژمارە٢(٢٠٢٥). توێژینەوەیەکی بڵاوکراوەیە لە تۆڕی ئینتەر نێت لەسەر لینکی https://2u.pw/90NAE لە ڕێکەوتی ٢٠٢٥,٠٨,١٩
- العناني، حنان عبد الحميد (٢٠١٨)اللعب عند الاطفال الاسس النظرية والتطبيقية ، عمان: دار الفكر للنشر والتوزيع.
- العناني، حنان عبدالحميد(٢٠٢١). اللعب عند الاطفال الاسس النظرية والتطبيقية. كتاب منشور على الانيترنيت على الرابط https://2u.pw/9frCl : باتريخ ٢٠٢٥/٠٨/٢٨
- القحطاني، أمجاد بنت مسفر بن علي (٢٠٢٠). فلسفة التعلم باللعب وواقع تطبيق معلمات الروضة لها. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/GWE9gاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤

- قصير، نجاة و زردومي ،محمد (٢٠٢٠). التعلم باللعب كاستراتيجية التفكير الابداعي لدى تلاميذ التربية التحضيرية، مجلة الدراسات النفسية التربوية، العدد .٠٤ بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/qWKd2استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- المستوى الثاني من وجهة نظر المشرفات، جامعة إفريقيا العالمية، عمادة الدراسات العليا، كلية
- المصري،جهينة(٢٠٠٩). بحث في التعلم باللعب. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/c5ea35E استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- منشي، نسرين بنت هاشم بن عبدالخالق(٢٠٠٧). تربية الطفل باللعب و تطبيقاتها التربوية في الاسرة و رياض الاطفال في ضوء التربية الاسلامية. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/oVeyz استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٤
- المواضية، رضا و داود، احمد عيسى(٢٠١٩). أثر الالعاب اللغوية في تحسين مهارات التواصل اللغوي لدى مرحلة رياض الاطفال في الاردن. بحث منشور على الانترنيت على الرابطhttps://2u.pw/cKh3s : استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- ناشف، هدى محمود (٢٠٠٧). تنمية المهارات اللغوية لأطفال ما قبل المدرسة، طبعة الاولى، عمان، دار الفكر للنشر والتوزيع.كتاب منشور على الانترنيت على الرابط : https://2u.pw/y4Lpcاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٣٠
- النجار، ماهر العرابي (٢٠١٤). دور إدارة روضة الاطفال في تطوير أداء معلمات الروضة في مجال تنمية مهارات الاطفال اللغوية، مجلة جامعة تشرين للبحث والدراسات العلمية، العدد .٠٤. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/HkwDrاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- النداوي، إستبرق داود السالم(٢٠١٩). مهارات االستعداد القرائي لدى أطفال الرياض (التمهيدي). مجلة الكلية التربية للبنات، العدد .٣٠. بحث منشور على الانترنيت على الرابط https://2u.pw/UxJsASاسترجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٣٠
- وود، ليز و آخرون(٢٠٠٩). التعلم خلال اللعب، مترجم خالد العامري، كتاب منشور على انترنيت على الرابط https://2u.pw/mBtyL :استرجع بتاريخ ٢٠٢٥,٠٨,٠٣
سەرچاوە ئینگلیزییەکان:
- Husain, Noushad (2015). Language and language skills. Maulana Azad National university. ougest 04.2025 available on: https://2u.pw/6dmw8vH2
- Halina& another (2014). Language skills TRADITIONS, TRADITIONS AND WAYS FORWARD. ougest 04.2025 available on: https://2u.pw/ykdYv

- Mohajan, Haradhan (2017), Two Criteria for Good Measurements in Research: Validity and Reliability. Premier University, Chittagong, Bangladesh. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/83458/1/MPRA_paper_83458.pdf 22.02.2022
- Mehrens, William A & Lehmann, Irvin J(1999), MEASUREMENT AND EVALUATION in Education and psychology.

- Aziz, bayar mirza(2021), The Relationship between Academic Resilience and Meaning of Life among Koya University Students. Koya University.

- Banf(2009). LEARNING BY PLAYING GAME BASIC EDUCATION SYSTEM DESIGN AND DEVELOPMENT. ougest 17.2025 available on: https://2u.pw/MFc3b

- Baek, yongkyun (2009). GAMEING FOR CLASSROOME- BASED LEARNING ougest 017.2025 available on : https://2u.pw/JVEnA

- Rechard, Van Eck (2010). GAMING AND COGNITION: THEORIES AND PRACTICE FROM THE LEARNING SCIENCES. ougest 22.2025 available on: https://2u.pw/DOdjc

- Amanda, Boyarshinov and Kim.Jiv(2016). 100 FUN AND EASY LEARNING GAMES FOR KIDS. ougest 22.2025 available on: https://2u.pw/3guAq

- Baida, Mudassar Nazar(2024). A TEXTBOOK OF COMMUNICATION SKILL. ougest 22.2025 available on: https://2u.pw/F4ucW

- Deniz, Emre & anither (2022).PARENTS- MEDIATED PLAY- BASED ONTERVENTIONS TO IMPROVE SOCIAL COMMUNICATION AND LANGUAGE SKILLS OF PRESCHOOL AUTISTIC CHILDREN: A SYSTEMATIC REVIEW ANA META- ANALYSIS. ougest 30.2025 available on: https://2u.pw/u9lzD

REFERENCES

- Abu Shanab, Maysaa Ahmed & Al-Otaibi, Turath Kazim (2015), *Problems of Linguistic Communication*, First Edition, Amman, Academic Book Center for Publishing and Distribution. Book published online at the link: https://2u.pw/AayMU Retrieved on 2025.08.15
- Academic, Hamad (2024). *Learning through play: What is its importance; its conditions; and how can you apply it?* Article published online at the link: https://2u.pw/z686T Retrieved on 2025.08.03

- Ishain, Othman (2018). *What is Kindergarten*. Article published online at the link: https://2u.pw/2LWl0VL Retrieved on 2025.08.04
- Baghdadi, Shirin Abdel Moati (2013). *Music and Language Skills for the Child (A Program for Skill Development)*. Book published online at the link: https://2u.pw/DuF4J Retrieved on 2025.08.06
- Al-Baqimi, Badriyah bint Fayez bin Hilal (2023). *The Reality of Using Educational Games by Kindergarten Teachers to Develop Language Skills in Kindergarten Children in Taif Governorate from the Perspective of Their Teachers*. Master's Thesis published online at the link: https://2u.pw/XdJmM Retrieved on 2025.08.15
- Education, Department of Educational Psychology. Research published online at the link: https://2u.pw/RHER6 Retrieved on 2025.08.04
- Al-Jamili, Hind Hamid Jasim (2013). *The Effect of Using Educational Games in Acquiring Some Language Skills in Kindergarten Children*. Master's Thesis published online at the link: https://2u.pw/JoZ28 Retrieved on 2025.08.04
- Jawad, Hassan Ali Aboud (2022). *Linguistic Ability and its Relationship to the Development of Speaking and Writing Skills in Third Intermediate Grade Students*. Research published online at the link: https://2u.pw/1j0oz Retrieved on 2025.08.30
- Al-Harithi, Saad Ayed Saad (2017). *The Effectiveness of the Learning Through Play Strategy in Developing Creative Thinking Skills and Attitudes Towards Social and National Studies for Third Intermediate Grade Students in the Kingdom of Saudi Arabia*. Master's Thesis published online at the link: https://2u.pw/A9CmR Retrieved on 28/08/2025
- Al-Harbi, Nashmiyah Sanhat Dara (2020). *A Proposed Unit Based on the Educational Games Strategy to Develop Communication and Innovation Skills for Sixth Grade Primary Students in the Kingdom of Saudi Arabia*. Research published online at the link: https://2u.pw/eVf9M Retrieved on 2025.08.04
- Al-Hassan, Bin Yousef Muhammad (2021). *The Relationship Between Language Skills and the Mechanisms of Their Acquisition*. Article published online at the link: https://2u.pw/cKh3s Retrieved on 2025.08.30

- Hussein, Bini Adel and Yousef, Ayat Yasser (2024). *The Level of Language Skills Among Primary School Students from the Perspective of First Grade Teachers*. Research published online at the link: https://2u.pw/6OuBi Retrieved on 2025.08.30
- Hussein, Ruba (2022). *What are the Four Language Skills*. Article published online at the link: https://2u.pw/dzh6S Retrieved on 2025.08.04
- Khalida, Hassan Abdullah (2019). *Play and its Relationship to the Development of Cognitive Skills in the Kindergarten Child*.
- Al-Khafaf, Iman Abbas (2014). *Linguistic Development: Family, Teacher, and University Research*. Book published online at the link: https://2u.pw/FI8b7U Retrieved on 2025.08.26
- Ramadan, Dina Shawqi Abdel Rahman (2018). *Kindergarten Teachers' Attitudes Towards Using Picture Stories to Develop the Child's Readiness for Reading*. Childhood Journal, Issue 28. Research published online at the link: https://2u.pw/sxpeY Retrieved on 2025.08.30
- Rogers, Sue (2015). *Learning Through Play*. Book published online at the link: https://2u.pw/mBtyL Retrieved on 2025.08.04
- Al-Saloum, Abdul Hakim (2000). *The Psychology of Play in Children*. Al-Naba Magazine. Article published online at the link: https://2u.pw/7UoCz Retrieved on 2025.08.04
- Suleiman, Asmaa Abu Bakr Mahmoud Muhammad (2021). *The Effectiveness of a Program Using Puppet Theater in Developing Some Language Skills in Kindergarten Children*. Journal of Education and Child Culture, College of Early Childhood, Issue 01. Research published online at the link: https://2u.pw/NzQqj Retrieved on 2025.08.30
- Sumaya, Qadi (2023). *Learning Through Play and its Effect on Developing Creative Thinking in Preparatory Stage Children in Light of Modern Educational Curricula*. Research published online at the link: https://2u.pw/eNOqb Retrieved on 2025.08.04
- Al-Saraira, Muhammad Shakir (2011). *The Effect of Teaching Using Educational Games in Developing Geographical Concepts for Sixth Grade Primary Students in Karak Governorate*. Master's Thesis published online at the link: https://2u.pw/EEPe8 Retrieved on 28/08/2025

- Al-Aziz, Ahmed Nabil and Al-Nawasi, Adib (2010). *Play and Child Education*. Amman, Ethraa for Publishing and Distribution.
- Omar, Mahtab Mustafa and Ibrahim, Abdul Majeed Ghafour (2025). *The Social and Psychological Reflections of Vertical Housing: A Field Study in Erbil City*. Koya University Journal for Humanities and Social Sciences, Vol. 8, Issue 2 (2025). Research published online at the link: https://2u.pw/90NAE on 2025.08.19
- Al-Anani, Hanan Abdel Hamid (2018). *Play in Children: Theoretical and Applied Foundations*. Amman: Dar Al-Fikr for Publishing and Distribution.
- Al-Anani, Hanan Abdel Hamid (2021). *Play in Children: Theoretical and Applied Foundations*. Book published online at the link: https://2u.pw/9frCl on 28/08/2025
- Al-Qahtani, Amjad bint Musfer bin Ali (2020). *The Philosophy of Learning Through Play and the Reality of its Application by Kindergarten Teachers*. Research published online at the link: https://2u.pw/GWE9g Retrieved on 2025.08.04
- Qasir, Najat and Zardoumi, Muhammad (2020). *Learning Through Play as a Strategy for Creative Thinking in Preparatory Education Students*. Journal of Psychological and Educational Studies, Issue 04. Research published online at the link: https://2u.pw/qWKd2 Retrieved on 2025.08.04
- Second Level from the Perspective of Supervisors, Africa International University, Deanship of Graduate Studies, College of...
- Al-Masri, Juhaina (2009). *Research on Learning Through Play*. Research published online at the link: https://2u.pw/c5ea35E Retrieved on 2025.08.04
- Munshi, Nesreen bint Hashim bin Abdul Khaliq (2007). *Child Education Through Play and its Educational Applications in the Family and Kindergartens in Light of Islamic Education*. Research published online at the link: https://2u.pw/oVeyz Retrieved on 2025.08.04
- Al-Mawadhiya, Reda and Dawoud, Ahmed Issa (2019). *The Effect of Linguistic Games on Improving Linguistic Communication Skills in Kindergarten Children in Jordan*. Research published online at the link: https://2u.pw/cKh3s Retrieved on 2025.08.30
- Nashif, Huda Mahmoud (2007). *Developing Language Skills for Preschool Children*, First Edition, Amman, Dar Al-Fikr for

Publishing and Distribution. Book published online at the link: https://2u.pw/y4Lpc Retrieved on 2025.08.30

- Al-Najjar, Maher Al-Arabi (2014). *The Role of Kindergarten Management in Developing the Performance of Kindergarten Teachers in the Field of Developing Children's Language Skills*. Tishreen University Journal for Scientific Research and Studies, Issue 04. Research published online at the link: https://2u.pw/HkwDr Retrieved on 2025.08.30
- Al-Nadawi, Istabraq Dawoud Al-Salim (2019). *Reading Readiness Skills in Kindergarten Children (Preparatory)*. Journal of the College of Education for Girls, Issue 03. Research published online at the link: https://2u.pw/UxJsAS Retrieved on 2025.08.30
- Wood, Liz et al. (2009). *Learning Through Play*, translated by Khalid Al-Ameri. Book published online at the link: https://2u.pw/mBtyL Retrieved on 2025.08.03

- Husain, Noushad (2015). *Language and language skills*. Maulana Azad National University. August 04.2025 available on: https://2u.pw/6dmw8vH2
- Halina & another (2014). *Language skills TRADITIONS, TRADITIONS AND WAYS FORWARD*. August 04.2025 available on: https://2u.pw/ykdYv
- Mohajan, Haradhan (2017), *Two Criteria for Good Measurements in Research: Validity and Reliability*. Premier University, Chittagong, Bangladesh. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/83458/1/MPRA_paper_83458.pdf 22.02.2022
- Mehrens, William A & Lehmann, Irvin J (1999), *MEASUREMENT AND EVALUATION in Education and psychology*.
- Aziz, Bayar Mirza (2021), *The Relationship between Academic Resilience and Meaning of Life among Koya University Students*. Koya University.
- Banf (2009). *LEARNING BY PLAYING GAME BASIC EDUCATION SYSTEM DESIGN AND DEVELOPMENT*. August 17.2025 available on: https://2u.pw/MFc3b
- Baek, Yongkyun (2009). *GAMING FOR CLASSROOME- BASED LEARNING*. August 017.2025 available on: https://2u.pw/JVEnA

- Rechard, Van Eck (2010). *GAMING AND COGNITION: THEORIES AND PRACTICE FROM THE LEARNING SCIENCES*. August 22.2025 available on: https://2u.pw/DOdjc
- Amanda, Boyarshinov and Kim.Jiv (2016). *100 FUN AND EASY LEARNING GAMES FOR KIDS*. August 22.2025 available on: https://2u.pw/3guAq
- Baida, Mudassar Nazar (2024). *A TEXTBOOK OF COMMUNICATION SKILL*. August 22.2025 available on: https://2u.pw/F4ucW
- Deniz, Emre & another (2022). *PARENTS- MEDIATED PLAY-BASED ONTERVENTIONS TO IMPROVE SOCIAL COMMUNICATION AND LANGUAGE SKILLS OF PRESCHOOL AUTISTIC CHILDREN: A SYSTEMATIC REVIEW ANA META-ANALYSIS*. August 30.2025 available on: https://2u.pw/u9lzD

پاشكۆ
پاشكۆی ژماره (١)
پێوانەی کارامەیی زمان

ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لە گەشەسەندنی کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە
توێژینەوەیەکی مەیدانی بەراوردکارییە لە باخچەی منداڵای شاری کۆیە
سڵاو و ڕێز...

مامۆستای پایەدار، توێژەر بەنیازە توێژینەوەیەک ئەنجام بدات بە ناونیشانی« **ڕۆڵی فێرکردن بە یاری لە گەشەسەندنی کارامەیی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە لە ڕوانگەی مامۆستایانەوە**» توێژەر ئەم پێوانەیەی ئامادەکردووە بۆ دەستنیشانکردنی ئاستی گەشەی زمانەوانی لای منداڵانی باخچە، تکایە ئەرک بکێشن بۆ وەڵامدانەوەی بڕگەکانی ئەم پێوانەیە، نیشانەی ( ) بۆ ئەو بژارەیە دابنێ گەگوزارشت لە بیروبۆچوونی ئێوە دەکات.
سوپاس بۤ هاوکاریتان...

بڕوانامە ئامادەیی یان ناوەندی ☐ دبلۆم ☐ بەکالۆریۆس ☐ ماجستیر ☐

ساڵانی خزمەت: (١-٥ ساڵ) ☐ (٤-١٠ ساڵ) ☐ (١-١٥ ساڵ) ☐

(١٦-٢٠ ساڵ) ☐ (٢١ ساڵ بەسەرەوە) ☐

تێبینی// هەموو زانیاری و وەڵامەکان پارێزراون، تەنیا بۆ مەبەستی ئەم توێژینەوەیە بەکاردێت

	بڕگە	هەمیشە	زۆرجار	هەندێجار	بەدەگمەن	هیچ جار
کارامەیی گوێگرتن	**کرداری دەربڕین ڕاستدەکاتەوە**					
	منداڵ دەنگە جیاوازەکان لێکجیا دەکاتەوە					
	منداڵ دەنگە لێکچووەکان جیادەکاتەوە					
	بەئاگایی منداڵ زیاددەکات					
	زانیارییەکە بۆ ماوەیەکی زۆرتر دەمینێتەوە لای منداڵ					
	لەمانای ڕستەکان تێدەگات					
	لاسایی کردنەوەی ئەو					

مجلة مركز بابل للدراسات الإنسانية ٢٠٢٦ المجلد ١٦ / العدد ٦

	دەنگانەی گوێبیستی دەبێت					
	بەباشی گوێدەگرێت تا بتوانێت فێری خوێندنەوەی پیتەکە ببێت.					
	دەتوانێت بۆ ماوەیەکی درێژتر گوێبگرێت لە وانەکە.					
کارامەیی قسەکردن	منداڵ دەتوانێت بە ئاسانی گوزارشت لە هەست و پێداویستیەکانی بکات.					
	کارامەیی ڕێکخستنی بیرۆکەکانی بەدەست دەهێنێت					
	توانای سێرگرتن و بە ئاگایی بەرزدەبێتەوە					
	دەتوانێت قسە لەسەر ئەو وێنەیە بکات کە پێی نیشان دەدرێت					
	منداڵ دەتوانێت ئەو چەمکانە هەڵبژێرێت کە گوزارشت لە بیرکردنەوەکانی دەکەن.					
	دەست بە قسەکردن دەکات بەبێ شەرم					
	گێڕانەوەی ئەو بەسەرهاتانەی بەسەری دێن بە ئاسانی					
	لەکاتی قسەکردندا توانای بەیەکەوە بەستنی وشەکانی هەیە بەدوای یەکتردا و ڕستەیەکی تەواو دروست دەکات.					
	دەربڕینێکی ڕاست و دروست بۆ پیت و وشەکان دەردەبڕێت					
	پەیوەندی کۆمەڵایەتی بە ئاسانی دروست دەکات.					
	توانای قسەکردنی هەیە					

	بەبێ ئەوەی ڕستەو وشەکان دووبارە بکاتەوە و منگە منگی بێت					
	توانای قسەکردنی هەیە بە دەنگی بەرز.					
	یارمەتی منداڵ دەدات لە لەبەرکردنی پیتەکان					
کارامەی خوێندنەوە	یارمەتی منداڵ دەدات لە دەربڕینی هەندێ وشەی سەرەکی					
	منداڵ پیتە نووسراوەکان جیا دەکاتەوە					
	زیاتر ئارەزوو دەکات بۆ فێربوونی وشەو خوێندنەوەیان لەڕێگەی (گۆرانی، چیرۆک و وێنە)					
	منداڵ دەتوێنێت شوێن و شێوەی پیتەکە بزانێت لە ناو وشەدا.					
	بەشێوەیەکی باشتر لە مانای وشەکە دەگات.					
	ئاڕاستەی نووسین فێردەبێت لە ڕاستەوە بۆ چەپ.					
	بە ئاسانی فێری پیتەکان دەبێت.					